

**UNIVERZITA
JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA**

Magisterské/kombinované studium
2010 – 2012

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Bc. Dagmar Moravcová

**Vývoj veřejné správy v českých zemích ve dvacátém
století a Národní bezpečnostní úřad**

Praha 2012

Vedoucí diplomové práce:

JUDr. PhDr. René Petráš, Ph.D.

COMENIUS UNIVERSITY PRAGUE

Master/Combined/Studies
2010-2012

Diploma Thesis

Bc. Dagmar Moravcová

Development of the public administration in Czech lands in
20th century and National Security Authority

Prague 2012

The Diploma Work Supervisor:

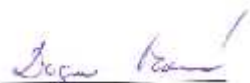
JUDr. PhDr. René Petráš, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně výhradně s použitím citovaných zdrojů. Veškerá literatura a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, jsou uvedeny v textu, poznámkovém aparátu a seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 20. března 2012

— —
Bc. Dagmar Moravcová

Poděkování

Děkuji *své rodině* za trpělivost, morální podporu a rodinné zázemí v průběhu magisterského studia; vedoucímu diplomové práce *JUDr. PhDr. René Petrášovi, Ph.D.*, za odborné vedení, cenné rady, připomínky, náměty, konzultace a svědomité metodické vedení v průběhu zpracování diplomové práce, *pracovnímu kolektivu SKM Praha 3 a.s.* za vytvoření pozitivního prostředí pro zpracování diplomové práce.

Anotace

Tato diplomová práce je zaměřena na hlavní milníky vývoje veřejné správy v českých zemích ve dvacátém století, vznik a činnost Národního bezpečnostního úřadu a ochranu utajovaných informací. Vymezuje základní pojmy v oblasti veřejné správy, ochrany utajovaných informací a druhy zajištění ochrany utajovaných informací. Jsou zde zahrnuty legislativní požadavky na ochranu utajovaných informací a začlenění ČR do organizace Severoatlantické aliance a Evropské unie. Poskytuje přehledy o vydaných osvědčení fyzických a právnických osob za určité období, certifikační a akreditační činnosti v rámci informačních systémů, četnost porušení ochrany utajovaných informací a podmínky poskytování utajovaných informací v rámci mezinárodního styku.

Hlavním cílem práce je poskytnout ucelený přehled a základní informace pro efektivní a účinné zvládnutí procesu bezpečnostního řízení fyzických osob v rámci personální bezpečnosti.

Klíčové pojmy:

Bezpečnostní řízení, bezpečnostní spolehlivost, informační systém, komunikační systém, ochrana utajovaných informací, osobnostní způsobilost, personální bezpečnost, veřejná správa.

Annotation

This thesis is focused on main milestones of the public administration in Czech lands in twentieth century, on the origin and the activity of National Security Authority, and on the protection of classified information. It covers basic terms used in the field of public administration, protection of classified information, and different ways of ensuring a security of classified information. It includes legislative requirements for protection of classified information, and integration into NATO and EU. It lists certificates of natural and legal persons issued during a certain period, certification and accreditation activities of information systems, a frequency of a breach of protection of security information, and conditions for releasing classified information internationally.

The main goal of the thesis is to provide a general view and basic information for an effective and efficient security management of natural persons.

Keywords:

Security management, security reliability, information system, communication system, protection of classified information, personal qualification, personal security, public administration.

OBSAH

ÚVOD	9
1. VÝVOJ VEŘEJNÉ SPRÁVY V ČESKÝCH ZEMÍCH VE 20. STOLETÍ	12
1.1 Základní pojmy v oblasti veřejné správy	12
1.2 Hlavní milníky ve vývoji veřejné správy ve 20. století	14
1.3 Vývoj státní správy z hlediska bezpečnostní politiky státu po roce 1989	23
1.3.1 Vstup České republiky do NATO a EU	28
1.4 Vznik a činnost Národního bezpečnostního úřadu	31
1.4.1 Základní pojmy v oblasti ochrany utajovaných informací	33
1.4.2 Legislativní východiska při realizaci ochrany utajovaných informací	34
1.5 Určení oblastí ochrany utajovaných informací	36
1.5.1 Sankce za porušení ochrany utajovaných informací	37
Dílčí závěr	37
2. ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU OCHRANY UTAJOVANÝCH INFORMACÍ	38
2.1 Personální bezpečnost	38
2.1.1 Opravné prostředky (rozklad, soudní přezkum)	43
2.2 Průmyslová bezpečnost	44
2.3 Administrativní bezpečnost	45
2.4 Fyzická bezpečnost	46
2.5 Bezpečnost informačních a komunikačních systémů	47
2.6 Kryptografická ochrana	47
2.7 Národní bezpečnostní úřad a poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb.	48
2.8 Střet zájmů ve znění zákona č. 159/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů	49
Dílčí závěr	49
3. STATISTIKA BEZPEČNOSTNÍCH ŘÍZENÍ A VYDANÝCH OSVĚDČENÍ	51

3.1	Přehled vydaných osvědčení pro fyzické a právnické osoby	51
3.2	Přehled vydaných certifikátů technických prostředků v rámci fyzické bezpečnosti	53
3.3	Přehled certifikační a akreditační činnosti v rámci informačních systémů, kryptografických prostředků a pracovišť	54
3.4	Četnost porušení ochrany utajovaných informací	56
3.5	Přehled správních řízení	58
	Dílčí závěr	60
4.	MEZINÁRODNÍ VZTAHY A OCHRANA UTAJOVANÝCH INFORMACÍ	62
4.1	Poskytování utajovaných informací v rámci mezinárodního styku ...	64
4.2	Mezinárodní smlouvy	64
	Dílčí závěr	66
	ZÁVĚR	67
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	68
	SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	70
	SEZNAM PŘÍLOH	71
	SEZNAM ZKRATEK	72

ÚVOD

Ve 20. století došlo nejen v České republice (dále jen ČR), ale v celé Evropě k mnoha zásadním společenským proměnám (vznik Československa, okupace, pád totalitních režimů, apod.). Změny, které nastaly snad ve všech oblastech našeho života, se samozřejmě odrazily i v činnosti veřejné správy. Veřejnou správu v organizačním pojetí představují především stát prostřednictvím vlastních orgánů a další veřejnoprávní subjekty jako představitelé a nositelé veřejné moci. Činnost veřejné správy hraje důležitou roli každého státu, protože se jedná o složitý, neustále se vyvíjející a nikdy neukončený proces a dotýká se všech občanů státu. Mezi hlavní úkoly patří zejména zajišťovat bezpečnost obyvatel, obranu svrchovanosti a územní celistvosti země a zachování náležitostí demokratického právního státu. Bezpečnost je založena na principu zajištění bezpečnosti jednotlivce, ochrany jeho života, zdraví a majetku.

Základním východiskem pro řízení bezpečnosti je stanovit bezpečnostní politiku státu, jejichž cílem je minimalizovat vliv působících vnějších a vnitřních hrozeb. Základní hodnotový a právní rámec pro tvorbu a uplatňování bezpečnostní politiky představuje ústavní pořádek ČR, zejména Ústava ČR, Listina základních práv a svobod a ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR, ve znění pozdějších předpisů. Nedílnou součástí právního rámce jsou zákony navazující na ústavní pořádek ČR a dále spojenecké a další mezinárodní závazky.

Začlenění ČR do organizace Severoatlantické aliance (North Atlantic Treaty Organization – NATO) přineslo s sebou řadu problémů, které souvisejí se zajištěním bezpečnostních požadavků a procedur pro ochranu utajovaných skutečností (dále jen OUS), se kterými pracuje celá veřejná správa. Pro zabezpečení ochrany utajovaných skutečností byl přijat zákon č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a další odvozené vyhlášky, předpisy, směrnice, nařízení a dokumenty s celostátně závaznou platností. Jako ústřední správní úřad pro oblast ochrany utajovaných skutečností byl zřízen Národní bezpečnostní úřad (dále jen NBÚ), který je bezpečnostní autoritou České republiky. Je nutné si uvědomit, že tak, jako řízení kterékoli jiné činnosti, stal se systém řízení OUS samostatným

a specifickým oborem, který vyžaduje speciální přístup, znalosti a zkušenosti jeho pracovníků (např. z oboru technické kybernetiky, kryptologie, komunikační a výpočetní techniky, matematiky, práva, personalistiky, apod.).

Problematika vývoje veřejné správy ve 20. století je mimořádně obsáhlá, a proto jsem si vybrala za cíl postihnout hlavní milníky ve vývoji veřejné správy, oblast ochrany utajovaných informací a činnost NBÚ.

Téma práce jsem si vybrala proto, že s výkonem správy věcí veřejných se setkávám jako každý občan tohoto státu. Dále spolupracuji s orgány veřejné správy v rámci svého pracovního zařazení za oblast bytové politiky. V této oblasti jsem působila v různých pozicích včetně aktivní účasti při privatizaci bytového fondu a setkala jsem se nejen s ekonomickými a technickými problémy, ale hlavně s lidskými problémy.

Hlavním cílem práce je přiblížit vývoj veřejné správy ve 20. století, popsat oblast ochrany utajovaných informací po roce 1989 a poskytnout ucelené informace o činnosti NBÚ v rámci bezpečnostního řízení.

Diplomovou práci jsem zpracovala s použitím systémového přístupu (*nashromážděním nezbytného množství teoretických podkladů pro zpracování práce a způsobu uspořádání práce*) a aplikací následujících metod:

- analýza - k hodnocení současného stavu ochrany utajovaných informací,
- syntéza - ke shrnutí jednotlivých kapitol v dílčím závěru v jeden celek,
- deskriptivní a historické metody pro popis dosavadních poznatků z dané oblasti.

Obsahová orientace práce je soustředěna na vývoj veřejné správy, oblast ochrany utajovaných informací a činnost NBÚ. V textu práce jsou zařazena četná definiční vymezení pojmů, která jsou očíslována a vysvětlena v poznámce pod čarou. Práce je vybavena mnoha vyobrazeními (*schémata*), které prezentují informaci neverbálně. Tato vyobrazení mají zvýšit přehlednost a usnadnit porozumění a využívání obsahu textu.

Obsah práce je členěn do čtyř kapitol, které představují hlavní okruhy problematiky vývoje veřejné správy a oblast ochrany utajovaných informací. Kapitoly jsou dále členěny do podkapitol, ve kterých je pak daný problém podrobněji rozebrán.

Kapitola první řeší hlavní milníky vývoje veřejné správy ve 20. století. Pozornost je zaměřena dále na vznik a činnost NBÚ.

Ve druhé kapitole je analyzován současný stav ochrany utajovaných informací (dále jen OUI). Samostatné podkapitoly jsou věnovány jednotlivým oblastem bezpečnosti, poskytování informací a střetu zájmů.

Třetí kapitola je zaměřena na statistiku bezpečnostních řízení a vydaných osvědčení pro fyzické a právnické osoby včetně porušení OUI a přehledu správních řízení.

V závěrečné, čtvrté kapitole jsou rozebrány mezinárodní vztahy.

Za největší přínos považuji podrobnou analýzu průběhu bezpečnostního řízení fyzických osob. Domnívám se, že práce může být nápomocna nejen fyzickým a právnickým osobám při vyžadování osvědčení pro práci s utajovanými informacemi, ale ve výuce dějin vývoje státní správy.

1. VÝVOJ VEŘEJNÉ SPRÁVY V ČESKÝCH ZEMÍCH VE 20. STOLETÍ

Významnou součástí národního hospodářství každého státu je veřejný sektor¹, kterému funkce (ekonomickou, sociální, politickou, alokační, redistribuční, stabilizační), úkoly a priority stanovuje veřejná politika. Veřejná správa v České republice prošla ve 20. století systémem několika zásadních reforem. Úkolem reformních kroků bylo dosáhnout žádoucího stavu ve fungování veřejné správy a tím i větší spokojenosti občanů při řešení jejich problémů. V rámci reformy došlo k zásadním systémovým změnám, kdy se změnil, jak systém činností, tak i organizace veřejné správy. Cílem reforem bylo na jedné straně maximálně zkvalitnit a modernizovat výkony veřejné správy a na straně druhé přiblížit veřejnou správu občanům.

1.1 Základní pojmy v oblasti veřejné správy

Mezi základní pojmy² z oblasti veřejné správy patří:

Veřejná správa – pod pojmem rozumíme určitý *druh činnosti* (spravování veřejných záležitostí) a *instituce* (organizace, úřady), které vykonávají veřejnou správu. Veřejná správa je nadřazeným pojmem pro pojem *státní správa* (státními orgány), *samospráva* (orgány územních samosprávných celků nebo orgány zájmové - profesní samosprávy) a *ostatní veřejná správa* (instituce s právní subjektivitou), které vykonávají činnosti na základě zákona.

Státní správa – pod pojmem rozumíme druh činnosti státu realizovaný státními orgány a orgány, na které stát výkon státní správy přenesl. Na jednotlivých úsecích výkonu státní správy působí *ústřední orgány* státní správy, a to jednak *ministerstva*, v jejichž čele stojí *člen vlády*, *další ústřední orgány státní správy*, nejnižším stupněm je *obec*. Ve státní správě platí hierarchické uspořádání (vztahy nadřízenosti a podřízenosti).

¹ Pavlák M., *Nauka o veřejné správě*, Fakulta ekonomická, Plzeň 2005, s. 10.

² *Slovník nejčastěji používaných pojmů ve státní správě* [online]. Praha: [2012-01-12] Dostupné na WWW: <<http://svs.institutpraha.cz/>>.

Samospráva je forma veřejné správy, která spočívá ve správě územně nebo jinak organizovaného společenství lidí. Své záležitosti řeší samostatně a rozhodnutí přijímá přímo nebo prostřednictvím volených orgánů.

Výkon veřejné správy je chápán jako veřejná služba, tzn. správa veřejných záležitostí, která je realizována především jako výkonná moc v souladu se zákony a dalšími právními předpisy. Na výkonu veřejné správy se podílí stát prostřednictvím státních orgánů, orgánů územních samosprávných celků a orgánů zájmové samosprávy.

Výkon státní správy je vykonáván státem prostřednictvím státních orgánů a ostatních správních úřadů, orgánů územních samosprávných celků, pokud byl na ně výkon státní správy delegován, tzn. přenesená působnost. Činnost představuje realizaci výkonné moci v souladu se zákony a dalšími právními předpisy.

Výkon samosprávy vykonávají orgány samosprávných právních subjektů, pokud je na ně výkon veřejné správy delegován do samostatné odpovědnosti. Rozlišujeme *samosprávu územní* (zaručená Ústavou ČR, vykonávají obce a kraje), *profesní* (zaručená příslušnými právními předpisy vykonávají stavovské komory - lékařská, advokátní apod.) nebo *zájmovou* (zaručená příslušnými právními předpisy, vykonávají sdružení - Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, Česká obec sokolská, apod.).

Orgán veřejné moci je orgán, který je nositelem veřejné moci - patří sem *státní orgány* (např. Parlament, soudy, Policie ČR, ministerstva a jiné ústřední správní úřady), *orgány územní samosprávy* (např. obecní úřad, obecní nebo městská policie) nebo *jiné subjekty*, které mají postavení obdobné orgánu veřejné moci (např. orgány profesní či zájmové samosprávy - některé orgány profesních komor a stavovských komor, zdravotní pojišťovny, právnické a fyzické osoby, pokud vykonávají státní správu - stanice technické kontroly, rybářská stráž, apod.³).

³ Slovník nejčastěji používaných pojmů ve státní správě [online]. Praha: [2012-01-12] Dostupné na WWW: <<http://svs.institutpraha.cz/>>.

1.2 Hlavní milníky ve vývoji veřejné správy ve 20. století

Po rozpadu habsburské monarchie vznikla dne 28. října 1918 v souladu se zákonem č. 11/1918⁴ Sb., o zřízení samostatného státu československého, samostatná Československá republika (dále jen ČSR), která přejímala rakouský model veřejné správy více méně pro země české a uherský model pro zemi slovenskou. Následně byl přijat zákon č. 37/1918 Sb., o prozatímní ústavě, který zakotvoval Národní shromáždění, vládu, prezidenta republiky, soudnictví a státní zastupitelství (prokuratura). Nové ústřední orgány byly zřízeny zákonem č. 2/1918 Sb.,⁵ jímž se zřizují nejvyšší správní úřady ve státě československém (později přejmenovány na ministerstva). Nejvyšší správní soud byl zřízen zákonem č. 3/1918 Sb., o nejvyšším správním soudě a o řešení kompetenčních konfliktů.

Výrazným rysem prvorepublikové samosprávy byla její demokratizace, která se projevila hlavně na nejnižším stupni. Do obcí se volilo od roku 1919 podle všeobecného, přímého, rovného, tajného hlasovacího práva. Přesto ale existovaly finanční komise, které omezovaly usnesení obecních orgánů, čili demokracii. Od rakouského správního systému se správní aparát odlišoval jeho zpolitizováním. Jednotlivé koaliční strany si mezi sebou rozdělily jednotlivé rezorty, což se děje prakticky dodnes. Agrární straně kromě zemědělské sféry v té době za souhlasu ostatních stran připadl i jeden z rozhodujících postů, a to Ministerstvo vnitra⁶. Tato strana byla až do konce první republiky jednou z nejsilnějších stran.

Rozdíly v jednotlivých zemích byly znatelné. Zatím co na Slovensku a v Podkarpatské Rusi převažovalo venkovské obyvatelstvo, Čechy, Morava a Slezsko patřily k vyspělým průmyslovým oblastem střední Evropy. Na Slovensku měla stále velký vliv církev, který v Čechách naopak upadal. Stát se sice snažil v Podkarpatské Rusi a na Slovensku zvýšit gramotnost, rozvíjet školství, zdravotnictví, ale rozdíly přetrvávaly. V roce 1919 byl schválen zákon o pozemkové reformě. Byly vyvlastněny pozemky nad 250 ha (zemědělská půda nad 150 ha) za náhradu a prodány menším zemědělským výrobcům, což částečně

⁴ Podnikový automatizovaný systém právních informací (ASPI).

⁵ Pavlák M., *Nauka o veřejné správě*, Fakulta ekonomická, Plzeň 2005, s. 36.

⁶ Hledíková Z., Janák J., Dobeš J., *Dějiny správy v českých zemích*, NLN s.r.o. 2007, s. 331-332.

otupilo sociální rozpory na vesnici. Dělnictvo ve městech požadovalo stále více sociálních změn, protože poválečné hospodářství mělo své trhliny. Do popředí se z tohoto důvodu dostává sociální demokracie, rozdělená na pravici a levici, inklinující ke komunismu⁷.

Ústavní zákon 37/1918 Sb., byl zrušen zákonem č. 121/1920 Sb., kterým se uvozuje ústavní listina ČSR. Ústava zakotvovala ústavní zákony, prezidenta republiky, Národní shromáždění, vládu, soudnictví a další oblasti⁸. Členění republiky bylo podle zákona č. 126/1920 Sb., o zřízení župních a okresních úřadů v republice Československé. Zákon upravoval působnost národních výborů, okresních, obvodních a obecních úřadů. Cílem bylo sjednocení zemí a předcházení problémů v pohraničí se separatistickými názory. Uvedený zákon se nevztahoval na území Prahy. Vláda byla zmocněna, aby svým nařízením sama stanovila termín a rozsah jeho účinnosti a rovněž po dobu pěti let jeho účinnosti k provádění menších změn mezi župami. Ne všichni v českých zemích se zákonem souhlasili. Sporem se stalo omezování pravomocí samospráv, růst byrokracie, územní rozložení a koneckonců i potlačování národnostních menšin⁹. V roce 1923 byl vydán zákon č. 50/1923 Sb., na ochranu republiky, který upravoval trestné činy proti republice (jednalo se o tzv. první republiku – ochranu její samostatnosti, jednotnosti, demokratičnosti). V roce 1926 byla vypracována novela župního zákona, kde Čechy dosahovaly stále svých historických hranic, Morava a Slezsko tvořily zemi Moravskoslezskou a dalšími zeměmi byly Slovensko a Podkarpatská Rus. Správu zemí zajišťovaly zemské úřady se svými zemskými prezidenty v čele s přímou podřízeností ministerstvu vnitra.

Veřejná správa se dále vyvíjela v souladu se zákonem č. 125/1927 Sb., o organizaci politické správy. Tento zákon stanovil působnost národních výborů, okresních, obvodních a obecních úřadů a rozdělil stát na země, okresní hejtmanství a obce. Pro jeho centralismus a posílení moci státních orgánů měl mnoho odpůrců. Správní orgány získaly větší kompetence v trestní i policejní

⁷ Čornej P., Pokorný J., Dějiny českých zemí do roku 2000 ve zkratce. Praha 2000, s. 46.

⁸ Zákon 121/1920 Sb. - Oblasti úpravy: státní zastupitelství (prokuratura), státní občanství, základní práva a povinnosti občanů, lidská práva, státní území a hranice, název státu, státní symboly, hymna, státní znak a vlajka, pečeť, formy činnosti správních orgánů, akty státní správy, finanční kontrola a rodinné právo.

⁹ Malý K. a kol., Dějiny českého a československého práva do r. 1945. Praha: Leges 2010, s. 380.

sféře. Byly jasně stanoveny povinnosti správních úřadů na úseku veřejné správy, a to i možnost sankcionování různých porušování, jimi vydaných nařízení a zákazů. Pokuta mohla být ve výši až 5 tisíc Kč, což bylo dle mého názoru pro někoho likvidační¹⁰. Země byla rozdělena na čtyři správní celky - zemi Českou, Moravskoslezskou, Slovenskou a Podkarpatskou Rus. Na rozdíl od jiných správních úřadů Organizační zákon zakazoval zemským zastupitelstvům političnost a vyžadoval od nich řádnou správu majetku, dopravy, sociální péče, zdravotnictví (dozor nad zemskými nemocnicemi), financí a živností. Příjmem pro zemské úřady byly přirážky k daním a státní dotace. O bezpečnost a veřejný pořádek se staral okresní hejtman.

Sjednocování politické správy na celém území státu však pokračovalo pomalu. S platností zákona od roku 1929 bylo organizačně sjednoceno soudnictví, v roce 1933 organizace finanční správy, v roce 1934 se unifikovala báňská správa. Rostoucí administrativa volala po reformě veřejné správy. Podněty na její reorganizaci výrazně stouply v době hospodářské krize a touha po její racionalizaci byla výrazná i po Mnichovu. V roce 1932 vznikl poradní orgán vlády komise pro zhospodárnění veřejné správy. V podstatě dochází pouze k úsporným opatřením a propouštění státních zaměstnanců¹¹. Přesto pro mnohé byla republika v meziválečném období počítána mezi průmyslově zemědělskou společností s vyšší industrializací, v procesu urbanizace se stále zmírňujícími rozdíly mezi městem a venkovem, tudíž s fungující veřejnou správou.

Dalším důležitým milníkem ve vývoji veřejné správy je období fašismu, které znamenalo likvidaci českého státu, lidských svobod a mezinárodní suverenity. Došlo nejen k rozsáhlé nacionální, politické, rasové diskriminaci a mocenskému teroru, ale i k podřízení českého průmyslu a zemědělství válečným potřebám Říše (Německo). Dne 30.9.1938 byla podepsána zástupci Německa, Itálie, Francie a Anglie Mnichovská dohoda, která vymezila území pro postoupení Německu. Tato dohoda byla v rozporu s mezinárodním právem, naší ústavou a právním řádem ČSR. Československou vládou a prezidentem republiky byla přijata pod nátlakem ze snahy odvrátit válku s fašistickým Německem a nedovolání se

¹⁰ Malý, K. a kol., Dějiny českého a československého práva do r. 1945. Praha: Leges, 2010, s. 383.

¹¹ Hledíková Z., Janák J., Dobeš J., Dějiny správy v českých zemích. NLN s.r.o. 2007, s. 335.

pomoci druhých států v této věci. Po ztrátě pohraničních oblastí a vyhlášení autonomie Slovenské republiky¹² a Podkarpatské Rusi¹³ na podzim 1938 se republika mění v tzv. federaci Česko-Slovensko s trváním do března 1939. Ze snahy nacistů zlikvidovat pomnichovskou republiku a získání kontroly nad naším strategicky významným územím pro zahájení války došlo dne 15.3.1939 k okupaci českých zemí. Následujícího dne vydal Hitler výnos o zřízení Protektorátu Čech a Moravy, který se stal součástí Německa. Německé obyvatelstvo se stalo říšskými občany a Češi protektorátními příslušníky.

Proti okupaci zbylé části ČSR se sice formálně Velká Británie a Francie ohradily, ale žádné jiné kroky nepodnikly. Její odsouzení vyjádřil pouze Sovětský svaz ve zvláštní nótě, ale i ten v srpnu 1939 podepsal s Německem smlouvu o neútočení. ČSR ztratila prakticky mezinárodní právní subjektivitu, těsně před okupací byla rozpuštěna i bývalá československá armáda. Dohled nad poštou, dopravou a spoji měli okupanti. Byla zavedena dvojí měna s výhodným kursem pro německou marku. Vedle okupační správy působila i správa protektorátní. Říšské orgány byly nadřazeny orgánům autonomním. Jejichž postavení upravovaly říšské předpisy. Zpočátku zastával moc velitel říšské armády. V dubnu 1939 nastoupil na úřad říšský protektor, který potvrzoval ministry. Vystupoval ve všech záležitostech jako zástupce Hitlera i jako zmocněnec říšské vlády. V červnu 1939 dostal oprávnění měnit svými akty protektorátní právo. Hlavní roli v oblasti místní správy sehráli vrchní zemští radové v čele tzv. oberlandrátů (území tří až pěti hejtmanství)¹⁴. Zemští radové řídili, jak správu převzatou říší, tak dozor nad orgány protektorátní místní správy, v jejímž čele stál prezident a protektorátní vláda. Úřady zemských radů byly zrušeny v květnu 1942 a nahrazeny úřadem vedoucího okresního hejtmana. Po jmenování Heydricha se stala jádrem dalšího vývoje správy instituce zvaná Správa z příkazu Říše. R. Heydrich provedl počátkem roku 1942 reformu centrálních orgánů v protektorátu, která zasáhla i do autonomie vlády. Některá ministerstva byla zrušena, některá vytvořena, např. ministerstvo hospodářství a práce. Na posty zástupců ministrů byly dosazovány vedoucí oddělení úřadu říšského protektora. Samotné odejmutí pohraničního

¹² Ústavní zákon č.299/1938 Sb., o autonomii Slovenkej krajiny, účinnost od 23.11.1938.

¹³ Ústavní zákon č. 328/1938 Sb., o autonomii Podkarpatské Rusi, účinnost od 16.12.1938.

¹⁴ Pavlák M., Nauka o veřejné správě, Fakulta ekonomická. Plzeň 2005, s. 37.

území a okupace území ČSR byla nejspíše pro Němce nedostatečná. Byl zřízen „Pozemkový úřad pro Čechy a Moravu“, který nejenom že převzal správu státních lesů a statků, ale činil taková opatření, aby půdu Čechů bylo možno převádět do německého držení. V podstatě by nám nezbylo vůbec nic. Navíc sám Heydrich s příchodem do Prahy prosazoval myšlenku fyzické likvidace větší části českého obyvatelstva, tzv. „asimilace“. Sám nakonec zemřel na následky atentátu 4.6.1942. Po jeho smrti bylo vyhlášeno stanné právo. Represivní akce určoval nový říšský protektor Kurt Daluege, za kterého došlo k vyhlazení Lidic, Ležáků a stovek poprav českých lidí¹⁵.

V roce 1943 začala být funkce protektora jen formální a skutečná moc přešla na státního ministra – státním tajemníkem se stal K. H. Frank. Ke konci války byla dovršena likvidace obecní samosprávy a ve všech větších obcích byly v souladu s nařízením Vlády Protektorátu Čechy a Morava č. 51/1944 Sb.¹⁶, o úřednické správě obcí, jmenování úředníků vedoucích, kteří převzali pravomoc a působnost starostů.

Existence ČSR i přes uvedené skutečnosti neskončila, politici po odtržení Slovenska a okupaci Čech a Moravy vytvořili tzv. prozatímní státní zřízení - českou exilovou vládu nejprve ve Francii, po porážce Francie ve Velké Británii. Toto prozatímní československé (dále jen ČS) státní zřízení bylo tvořeno prezidentem dr. E. Benešem, ČS emigrační vládou a Státní radou. Tato vláda se v exilu připravovala na zajištění obnovení právního řádu a státních orgánů po osvobození Československa. Po vítězství a na základě smlouvy se Sovětským svazem se do doby přesunutí vlády staral o stát Úřad pro správu osvobozeného území vedený vládním delegátem jmenovaným prezidentem republiky. Po příchodu vlády jeho úřad skončil. Exilová vláda ve svém původním složení nemohla nastoupit. Kontinuita a obnova Československé republiky byla ohrožena i postojem Slováků, kteří požadovali rovnoprávnost českého a slovenského národa. Na nátlak komunistů a Moskvy podala vláda demisi a teprve po dohodě

¹⁵ Malý, K. a kol., Dějiny českého a československého práva do roku 1945. Praha: Leges, 2010, s. 452-453.

¹⁶ Vládní nařízení č. 51/1944 Sb. - zrušeno vyhláškou MV č. 1983/1946 Ú.L. 1, o některých předpisech z doby nesvobody, které se svým obsahem příčí znění nebo demokratickým zásadám Československé ústavy.

i se Slovenskou radou byla jmenována 4. dubna 1945 nová vláda s vyhlášením tzv. košického vládního programu.

Základem pro poválečný právní vývoj se stal ústavní dekret prezidenta republiky o obnovení právního pořádku vydaný a publikovaný pod č. 11 Úředního věstníku čsl. Konečnou podobu získal zákonem Prozatímního Národního shromáždění č. 12/1946 Sb., ze dne 19.12.1945¹⁷. Řešena musela být otázka nejenom právního systému, vnitřního uspořádání, zdvojených státních úřadů (českých a slovenských), volební právo, apod., ale rovněž navrácení území odebraných nám před válkou Německem, Polskem a Maďarskem. Podkarpatská Rus již nebyla k našemu území připojena. V rámci vysídlování Němců, výměny obyvatelstva, odchodu části maďarského obyvatelstva vznikaly i národnostní spory a změny.

V letech 1945-1947 se na základě vládního nařízení č. 4/1945 Sb. II, o volbě a pravomoci národních výborů (dále jen NV) měly na osvobozeném území vytvořit orgány státní správy - místní (dále jen MNV), okresní (dále jen ONV) a zemské národní výbory (dále jen ZNV) jako orgány zastupitelské a orgány veřejné správy ve všech oborech podléhající vládě. Praha měla zvláštní postavení podle vládního nařízení č. 46/1945 Sb. II, o prozatímní organizaci státní správy hlavního města Prahy. Zde působil Ústřední národní výbor (dále jen ÚNV) a obvodní rady. Pravomoc a působnost NV se řídila jednak z dosavadních předpisů, tak ze zvláštních předpisů vydaných po osvobození. Diskutabilní bylo územní administrativní uspořádání. Komunisté požadovali zavedení krajů, demokratické strany ponechání zemí. Rozpory se objevovaly i při jednáních o národních výborech jako trvalém základu veřejné správy a také o státoprávním uspořádání.

Ke schválení nové ústavy - zákona č. 150/1948 Sb., pod názvem Ústava 9. května, došlo po převratu v roce 1948. Vláda byla vymezena jako orgán nejvyšší moci vládní a výkonné, odpovědná byla Národnímu shromáždění. Na Slovensku byl národním orgánem sbor pověřenců, odpovědný, jak vládě, tak Slovenské národní radě. Prvním z významných aktů v oblasti veřejné správy se stal zákon č. 280/1948 Sb., o krajském zřízení. Správní soustava republiky byla

¹⁷ Malý, K. a kol., Dějiny českého a československého práva do roku 1945. Praha: Leges, 2010, s. 493.

založena na krajském zřízení, kraje se dělily na okresy a ty na obce. NV se staly vykonavateli a nositeli státní moci, kterým byl svěřen výkon veřejné správy ve všech oborech. Moci se chopili komunisté. Probíhala likvidace soukromého podnikání a posun zaměstnanců do státního sektoru. Řemeslná výroba a poskytování služeb bylo zajišťováno státními či družstevními podniky. Rekonstrukce průmyslu byla zaměřena na strojírenství a zbrojní výrobu. Byl přijat zákon o jednotných zemědělských družstvech a byla prováděna násilná kolektivizace. Zemědělskou výrobu to však nepozvedlo. Zahraniční obchod se orientoval na východ. Politická závislost na Sovětském svazu se projevila po vzniku Rady vzájemné hospodářské pomoci v roce 1949. Na základě pětiletých plánů pracovalo celé hospodářství¹⁸. Činnost soudů a orgánů, které měly sledovat dodržování demokratičnosti, lidských práv a svobod vládou byly omezovány. Od ledna 1949 bylo zrušeno rozdělení státu na země a bylo zřízeno 19 krajů, které se členily na 270 okresů. V oblasti hospodářství se nám stále moc nedařilo. Z tohoto důvodu byla vyhlášena v roce 1953 měnová reforma, která značně znehodnotila veškeré úspory obyvatelstva. Po smrti Stalina byla Moskvou doporučena cesta vnitřní politiky obrácení na lid. Byla omezena kolektivizace a byl dán větší důraz na rozvoj lehkého průmyslu, což přeci jen nějaký posun k lepšímu znamenalo.

V roce 1954 byly schváleny zákony č. 12/1954 Sb., a 13/1954 Sb., o národních výborech. KNV, ONV a MNV fungovaly na stejné koncepci až do 60. let. Zákonem č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, bylo uzákoněno snížení počtu krajů a okresů s cílem zlepšit podmínky pro rozvoj ekonomiky a hospodářství. Opak byl pravdou, došlo nejen k narušení vazeb regionů a jejich oslabení, ale i ke snížení dostupnosti hlavních center pro obyvatele.

Nová ústava byla přijata zákonem č. 100/1960 Sb., ústava Československé socialistické republiky, kde již byla zakotvena vedoucí úloha KSČ. Vláda se stala nejvyšším výkonným orgánem státní moci podléhající nejvyššímu státnímu orgánu Národnímu shromáždění. Zajímavostí v ústavě bylo rozdělení vlastnictví na státní, družstevní a osobní. Nová úprava NV byla realizována zákonem č. 69/1967 Sb., o NV. V roce 1968 byl přijat ústavní zákon č. 143/1968 Sb.¹⁹, o československé federaci. Správa veřejných záležitostí byla rozdělena mezi

¹⁸ Čornej P., Pokorný J., Dějiny českých zemí do roku 2000 ve zkratce. Praha 2000, s. 69.

¹⁹ Ústavní zákon byl zrušen ústavním zákonem č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.

Českou socialistickou republiku a Slovenskou socialistickou republiku. Některé záležitosti byly ve výlučné kompetenci federace, další byly ve společné působnosti. Byly snahy o vytvoření demokratické společnosti, mělo dojít k částečnému odstátnění a posílení obecní samosprávy. Tyto snahy však byly v srpnu roku 1968 krutě potlačeny. Napadla nás vojska států Varšavské smlouvy (dále jen VS) v čele s tehdejšími Sovětským svazem. Vojska VS zůstala u nás „dočasně“ až do 90. let a nastal tvrdý proces normalizace pod nadvládou Komunistické strany Československa (dále jen KSČ) a především Moskvy.

V 70. letech docházelo ke spojování obcí a vznik tzv. střediskových obcí. Některé menší obce byly spojovány nebo připojeny k větším obcím nebo městům. V rámci federace byla zavedena jednotná hospodářská soustava a jednotný státní plán. Ústavním zákonem č. 129/1970 Sb. byla zřízena Státní plánovací komise a šest nových federálních ministerstev. Působnost federálních orgánů následně upravil zákon č. 133/1970 Sb.

Období 80. let se stalo obdobím ekonomického a politického úpadku. Do roku 1989 bylo období klasické především velkou centralizací. Státní správa se potýkala s problémem velkých politických vlivů především ze strany KSČ. Činnost státní správy byla málo efektivní, chyběla územní samospráva, vyznačovala se nízkou úrovní horizontální i vertikální dekoncentrace a fungoval nedokonalý systém hierarchie NV. Postupně rozvíjející se kritika k činnosti KSČ, demonstrace, různé protestní akce, vydání Prohlášení Charty 77, dokumentu vybízející vládnoucí kruhy ČSSR, aby neporušovaly lidská práva a dodržovaly mezinárodní závazky, vedly stále více k oslabení moci vládní garnitury.

V roce 1989 byla „sametovou revolucí“ odstraněna řídicí úloha KSČ a komunistická vláda byla svržena. Pád komunismu nastartoval proces demokratizace a velkých ekonomických a politických změn ve společnosti.

Hlavním milníkem bylo přijetí zákona č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení), který umožnil vznik obcí, čímž se posílila role územních samospráv a byl nastartován proces reformy ve výkonu veřejné správy. Cílem bylo na jedné straně v maximální možné míře zkvalitnit a modernizovat činnosti veřejné správy a na straně druhé přiblížit veřejnou správu všem lidem. Byla ukončena činnost soustavy NV, zrušena krajská zřízení a vznikaly obce s obecními úřady. Od roku

1990 byla územní správa představována především obcemi jako samostatnými korporacemi územní samosprávy a jejich orgány, dále okresními úřady, jako územně nejnižšími orgány státní správy se všeobecnou působností.

ČR se snaží držet krok s Evropou. Již v roce 1990 dochází k uzavření dohody ČSFR a Evropského společenství (dále jen ES) o obchodní a hospodářské spolupráci. Ve stejném roce se zahajuje program PHARE (Pologne-Hongrie Actions pour la Reconversion Economique – Polsko a Maďarsko: pomoc hospodářské restrukturalizaci, do kterého se zapojuje i ČR²⁰. Dalším krokem bylo podepsání Prozatímní dohody o obchodu a souvisejících záležitostech v roce 1991. V souladu se zákonem č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, vznikla samostatná ČR jako unitární, demokratický stát, který se vyznačuje jednotnou soustavou nejvyšších ústředních orgánů, jednotnou ústavou a demokratickou formou vlády s převažujícím způsobem tržního hospodářství. V říjnu 1993 již samostatná ČR podepisuje Asociační dohodu s Evropskou Unií (dále jen EU) a v lednu 1996 podává žádost o přijetí do EU. Zákonem č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku ČR²¹ byl zaručen občanovi, který dodržuje právní normy, pocit ochrany a jistoty.

Zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávních celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, zřídil kraje. Kraje jsou právní úpravou vnímány jednak jako správní obvody a dále jako vyšší územní samosprávné celky. Orgány kraje jsou povinny záměry rozvoje kraje vždy konzultovat s příslušnými orgány obcí, jichž se záměry dotýkají v souladu se zákonem č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení) a musí zabezpečovat příslušný rozsah výkonu činnosti v tzv. přenesené působnosti. Vláda v roce 1998 ustavila garantem reformy veřejné správy Ministerstvo vnitra. 28. května 1998 přistoupila ČR k Evropské Chartě místní správy, kterou podepsalo 27 evropských států, včetně našich sousedů. Určuje mimo jiné základní rámeček místní samosprávy, úpravu lokálních financí a právo sdružovací.

²⁰ Jedná se o využití nejdříve předstupních a později strukturálních fondů EU (finanční pomoc na základě předložených projektů) při splnění daných podmínek a principů strukturální politiky.

²¹ Káňa P., Základy veřejné správy, Montanex, a.s., Ostrava, 2004, s. 23.

1.3 Vývoj státní správy z hlediska bezpečnostní politiky státu po roce 1989

Mezi nejdůležitější životní zájmy každého státu patří zajištění obrany a bezpečnosti²², protože souvisí se samotnou existencí státu, zachováním suverenity a ústavnosti. Bezpečnostní politika státu je základním východiskem pro řízení bezpečnosti s cílem minimalizovat vliv působících hrozeb. Je to prostředek, který redukuje výskyt rizika z nich plynoucí a určuje všeobecná bezpečnostní pravidla a postupy pro různé systémy.

Po vzniku ČSR byly zákonem č. 2/1918²³ Sb., jímž se zřizují nejvyšší správní úřady ve státě československém, položeny základy jednotlivých ministerstev. Tímto zákonem byl zřízen Úřad pro vnitřní správu, který se později přejmenoval na Ministerstvo vnitra a měl jednu z nejdůležitějších pozic. Výkon bezpečnostní služby byl rozdělen mezi místní policii (*výkon bezpečnostní služby byl svěřen obcím, policejní službu vykonávali na území obce*), státní policii (*státní policejní úřady byly zřizovány ve větších městech*) a četnictvo (*v pravomoci národních výborů, po zrušení národních výborů v pravomoci ministerstva vnitra*). Úkolem státní policie bylo zajišťovat veřejnou bezpečnost, vnitřní klid, péče o bezpečnost obyvatelstva, dohled na cizince, hostince a veřejné místnosti, vedení evidence obyvatelstva, apod. Výkonným orgánem byl uniformovaný²⁴ a neuniformovaný²⁵ policejní strážní sbor, který vedl evidenci hlášení o veřejném pořádku a bezpečnosti. Četnictvo²⁶ tvořilo svou podstatou a posláním hlavně represivní, vojensky organizovanou část buržoazního státního aparátu. Vývoj policie probíhal v souvislosti s vývojem státní správy, její činnost zahrnovala prakticky všechny oblasti politického, hospodářského a společenského života a obsahuje rozsáhlou spisovou agendu, která byla chráněna před vyzrazením.

²² Bátovský J., Ochrana utajovaných skutečností. Bratislava 1973, s. 5.

²³ Bohata I., Protiletadlová úloha četnictva v letech 1918-1938. Federální ministerstvo vnitra, Praha 1978, s. 9-12.

²⁴ Uniformovaný policejní strážní sbor vykonával strážní a pořádkovou službu.

²⁵ Neuniformovaný policejní strážní sbor prováděl zpravodajskou službu – tajné sledování osob, podniků a organizací.

²⁶ BOHATA I., Místo a úloha policie ve státním aparátu buržoazního Československa v letech 1918-1938. Federální ministerstvo vnitra. Praha 1980, s. 5.

Postupně organizace policejních a bezpečnostních složek²⁷ představovala jeden z nejvýznamnějších problémů jednotlivých politických proudů. Četnictvo, uniformovaná státní policie a obecní policie byly v českých zemích zrušeny výnosem ministerstva vnitra z 30.6.1945 a nahrazeny jednotně organizovaným sborem národní bezpečnosti (dále jen SNB). Funkci úřadů státní správy v oblasti bezpečnosti plnily ministerstvo vnitra, zemské a okresní národní výbory. Nově vznikající bezpečnostní aparát měl být obsazen spolehlivými lidmi. Zákon č. 149/1947 Sb., o národní bezpečnosti, ukončil stav různorodé organizace bezpečnostního aparátu. SNB tvořila pořádková služba, státně bezpečnostní služba a kriminální služba, zvláštní součástí byla zpravodajská služba. Po únoru 1948 byla národní bezpečnost přejmenována na veřejnou bezpečnost (dále jen VB), novými členy byly hlavně členové KSČ a vrůstala moc státní bezpečnosti (dále jen StB). Reorganizace SNB proběhla v souladu se zákonem č. 286/1948 Sb., o národní bezpečnosti. V roce 1950 se od ministerstva vnitra oddělilo ministerstvo národní bezpečnosti. Koncem padesátých let proběhla u VB reorganizace (zrušení obvodních oddělení), správní reorganizace přinesla i změny v organizaci bezpečnostních orgánů (vzniklo 10 krajských správ ministerstva vnitra, kde působila vždy správa VB). V letech 1963 – 1965 se opět budovaly zrušená obvodní oddělení VB ve všech průmyslových střediscích a spádových obcích.

Po pádu komunistického režimu v roce 1989 byla otevřena diskuze o obecních ústavních problémech. V současné době je nejvyšším ústředním orgánem bezpečnostní správy vláda ČR, funkci specializovaného ústředního orgánu vykonává ministerstvo vnitra a v jeho podřízenosti realizuje bezpečnostní politiku Policie ČR²⁸ (dále jen PČR). PČR se skládá z Policejního prezidia a z útvarů s působností v celé ČR a územně vymezenou. Součástí policie jsou služby pořádkové policie, kriminální policie a vyšetřování, dopravní policie, správních činností, ochranná služba, služba cizinecké a pohraniční policie, rychlého nasazení, železniční policie a letecká služba. Nižšími složkami s územní

²⁷ Hledíková Z., Janák J., Dobeš J., Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost. Praha 2005, s. 463-466.

²⁸ Hledíková Z., Janák J., Dobeš J., Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost. Praha 2005, s. 494-495.

působností jsou podle konkrétních místních potřeb zřizované správy krajů, okresní ředitelství a obvodní oddělení. Zvláštní orgán představuje Bezpečnostní informační služba (dále jen BIS), její činnost spočívá v ochraně ústavního zřízení a důležitých ekonomických zájmů, ve sledování aktivit ohrožujících bezpečnost státu a jeho obyvatel, získávání a vyhodnocování informací o činnosti cizích zpravodajských služeb²⁹. Obce mají možnost zřídit obecní policii, která vykonává některé bezpečnostní úkoly v oblasti veřejného pořádku (ochrana bezpečnosti osob a majetku, kontrola dodržování pravidel občanského soužití, odhaluje přestupky a ukládá pokuty za přestupky ve své působnosti) a při mimořádných událostech.

Ochrana utajovaných skutečností nebo ohrožení státního tajemství se v historii českého státu poprvé objevily v zákoně č. 50/1923 Sb., na ochranu republiky. Zákon zdůvodňoval existenci úkladů o republiku a postihoval nebezpečné aktivity proti ní, např. vojenskou zradu, atentáty nebo ohrožení a zradu státního tajemství. Státní tajemství ovšem nebylo jasně definováno. § 5 hovořil o skutečnosti, opatření nebo předmětu, které vláda tají před cizí mocí, ale vládou nebyl vydán žádný katalog skutečností, který by stanovil kritéria pro postup klasifikace. V konečném důsledku úprava představovala výrazný zásah do demokratických práv občanů v oblasti svobody projevu a svobody tisku.

Úřední tajemství bylo ošetřeno zákonem č. 178/1924 Sb., o úplatkářství a proti porušení úředního tajemství, který převzal Rakousko-Uherský princip diskrétnosti veřejné správy. Na základě tohoto zákona se utajovala podstatná část veškeré administrativní činnosti, stačilo, aby úřad prohlásil písemnost nebo jednání za tajné nebo důvěrné.

Hospodářské tajemství bylo upraveno zákonem č. 71/1935 Sb., o hospodářském vyzvědačství. Podle zákona se hospodářským tajemstvím rozumí zařízení, opatření, předměty a jiné skutečnosti příznačné nebo jinak významné pro výrobu nebo odbyt určitého hospodářského podniku nebo podnikání. Povinnost zachovávat tajemství související s podnikem bylo dáno vládním nařízením č. 197/1936 Sb., o podnicích důležitých pro obranu státu (V. prováděcí nařízení

²⁹ Hledíková Z., Janák J., Dobeš J., Dějiny správy v českých zemích od počátku státu po současnost. Praha 2005, s. 494-495.

k zákonu o obraně státu). Trestněprávní úprava trestala čin vyzvědačství trestem smrti, těžkým žalářem nebo žalářem doživotí. Státní tajemství bylo objektem skutkové podstaty trestných činů nedbalého uchovávání státního tajemství a ohrožení obrany republiky.

Uvedené zákony neřešily bezpečnost republiky a ochranu utajovaných skutečností, ale pouze represivně působily proti menšinovým názorům. Na základě vyhlášky ministerstva vnitra č. 181/1964 Sb., o základních skutečnostech tvořících státní tajemství, bylo pro osoby nedostatečné stanovení povinností. Tato situace vedla k absurdním situacím, kdy bylo možné odsoudit člověka za sbírání, sdělení či šíření informací, které byly dodatečně označeny za skutečnosti tvořící státní tajemství, hospodářské nebo služební tajemství.

Komplexní přijetí opatření k OUS bylo zakotveno v zákoně č. 102/1971 Sb., o ochraně státního tajemství, a v nařízení vlády č. 148/1971 Sb., o ochraně hospodářského a služebního tajemství. Zákon definoval státní, hospodářské a služební tajemství³⁰, ochranu OUS, povinnosti organizací a osob, ochranu v zařízeních na obranu vlasti, fotografování a filmování a zvláštní prostředky OUS. Směrnice FMV pro manipulaci a dopravu písemných a jiných materiálů obsahujících skutečnosti tvořící předmět státního, hospodářského a služebního tajemství, rozdělila utajované písemnosti na stupně utajení přísně tajné zvláštní důležitosti (PTZD), přísně tajné (PT) a tajné (T)³¹. Směrnice určovala základní zásady a pravidla pro tvorbu, příjem, evidenci, distribuci, manipulaci, přepravu a skartaci písemných a jiných utajovaných materiálů. Veřejně přístupný byl seznam utajovaných písemností zveřejněný ve vládním nařízení č. 149/1971 Sb., o základních skutečnostech tvořících předmět státního tajemství, který byl dále rozpracován podle oborů a odvětví.

³⁰ Zákon 102/1971 Sb.: § 2 (1) Státním tajemstvím se rozumí vše, co v důležitém zájmu Československé socialistické republiky, zejména v zájmu politickém, vojenském nebo hospodářském má zůstat utajeno před nepovolanou osobou.(2) Základní skutečnosti tvořící předmět státního tajemství stanoví vláda Československé socialistické republiky.

§ 23 (1) Hospodářským tajemstvím se rozumí vše, co je důležité pro hospodářskou činnost a v obecném zájmu má zůstat utajeno před nepovolanou osobou. (2) Služebním tajemstvím se rozumí důležitá skutečnost, která souvisí s činností národního výboru, soudu, ozbrojených sil nebo ozbrojeného sboru nebo jiného státního orgánu, státní hospodářské, družstevní nebo společenské organizace a v obecném zájmu má zůstat utajena před nepovolanou osobou.

³¹ Bátovský J., Ochrana utajovaných skutečností. Bratislava 1973, s. 58.

Odpovědným orgánem za OUS bylo Federální ministerstvo vnitra, které vydávalo potřebné metodické pokyny k zabezpečení jednotného výkladu. Znalost a dodržování zákona bylo ve všeobecném i osobním zájmu každého občana. Úmyslné nebo neúmyslné vyzrazení nebo ohrožení státního, hospodářského a služebního tajemství bylo trestné. Odpovědnost v orgánech a organizacích měl vedoucí orgánů a organizací. Výkonnou složkou vedoucích orgánů a organizací byly zvláštní oddělení nebo odbory, které zabezpečovaly konkrétní úkoly spojené s OUS. Takto stanovená struktura byla až do roku 1989.

Po roce 1989 nastaly radikální celospolečenské změny³². V roce 1990 došlo ke zrušení státní policie, o rok později celého SNB. Nástupnickou organizací se stal Federální policejní sbor (dále jen FPS) v souladu se zákonem č. 333/1991 Sb., o Federálním policejním sboru a Sboru hradní policie. Po rozpadu československé federace přebírá funkce FPS nově vzniklá Policie ČR (dále jen PČR) podle zákona 26/1993 Sb., kterým se mění a doplňují zákony v oblasti vnitřního pořádku a bezpečnosti, a o opatřeních s tím souvisejících. Dále došlo ke zrušení Lidových milicí, z ústavy byla vypuštěna vedoucí úloha KSČ, byly zrušeny vojenské soudy a podstatně upravena činnost zpravodajských složek.

V současných národních podmínkách je bezpečnostní politika státu dána Ústavním zákonem č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti ČR. Bezpečnost státu v souladu se zákonem zajišťují ozbrojené síly, ozbrojené bezpečnostní sbory, záchranné sbory a havarijní služby. Státní orgány, orgány územních samosprávných celků, právnické a fyzické osoby jsou povinny se podílet na zajišťování bezpečnosti ČR³³. Dne 10. prosince 2003 schválila vláda novelizovanou Bezpečnostní strategii ČR, základní koncepční dokument, který obsahuje nejdůležitější principy bezpečnostní politiky ČR (dále je BP). BP státu³⁴ tvoří souhrn základních státních zájmů a cílů, jakož i hlavních nástrojů k jejich dosažení, směřující k zabezpečení státní svrchovanosti a územní celistvosti státu a jeho demokratických základů, činnosti demokratických institucí, ekonomického

³² Balabán M., Duchek L., Stejskal L., Kapitoly o bezpečnosti. Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum 2007, s. 149-150.

³³ Zákon 240/2000 Sb., krizový zákon, který stanoví působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na krizové situace, které nesouvisejí se zajišťováním obrany ČR před vnějším napadením.

³⁴ Ministerstvo vnitra ČR [online]. Praha: MV ČR 2012 [2012-01-02]. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-politika-statu.aspx>>.

a sociálního rozvoje státu, ochrany zdraví a života občanů, majetku, kulturních statků, životního prostředí a plnění mezinárodních bezpečnostních závazků. BP státu tvoří zahraniční, obranná a hospodářská politika, politika veřejné informovanosti v oblasti bezpečnosti státu, a politika v oblasti vnitřní bezpečnosti. Obecně můžeme informace a data rozdělit na:

Utajované informace a data - manipulace s nimi podléhá zákonu č. 412/2005 Sb., o OUI a bezpečnostní způsobilosti. Jsou označeny stupni utajení – *Přísně tajné* (vyzrazení nebo zneužití způsobí mimořádně vážnou újmu ČR), *Tajné* (vyzrazení nebo zneužití způsobí vážnou újmu ČR), *Důvěrné* (vyzrazení nebo zneužití způsobí prostou újmu ČR) a *Vyhrazené* (vyzrazení nebo zneužití je nevýhodné pro zájmy ČR)³⁵.

Neutajované informace a data – jsou *neklasifikované*, ale vyžadují zvláštní ochranu podle charakteru, vztahuje se na ně *povinnost mlčenlivosti* (např. finanční, personální, apod.), *osobní údaje* chráněné zákonem 101/2000 Sb., a *zvláštní skutečnosti* chráněné zákonem č. 240//2000 Sb., krizový zákon.

Každý, kdo se má v rámci svého pracovního nebo služebního zařazení seznamovat s utajovanými informacemi, musí být poučen a pravidelně jednou ročně absolvovat proškolení v oblasti OUI. V rámci proškolení se seznámí s režimem, omezeními, dalšími specifickými požadavky daného úřadu nebo zařízení a ve vztahu ke stupni utajení. V důsledku integračních procesů a postavení ČR došlo k zásadním změnám i na pohled OUI.

1.3 1 Vstup České republiky do NATO a EU

Po svržení komunistické vlády dospěla řada lidí k názoru, že vnější bezpečnost lze zabezpečit buď vlastními silami, pomocí bilaterálních smluv nebo členstvím ve vojenském paktu. Bezpečnostní systém pro středoevropské státy zajišťovala Varšavská smlouva, která byla v červnu 1991 zrušena. Události ve světě (rozpadající se SSSR, konflikt na území bývalé Jugoslávie) utvrdilo postkomunistické středoevropské státy spolehlivě zajistit vnější bezpečnost.

³⁵ Zákon č. 412/2005 Sb., § 4 stupně utajení.

Vláda se rozhodla učinit zásadní krok – stát se plnoprávným členem NATO³⁶ na základě Severoatlantické smlouvy³⁷. Základem smlouvy je zejména článek 5: *"Smluvní strany se dohodly, že ozbrojený útok proti jedné nebo více z nich v Evropě nebo Severní Americe bude považován za útok proti všem, a proto odsouhlasily, že dojde-li k takovému ozbrojenému útoku, každá z nich uplatní právo na individuální nebo kolektivní obranu, uznané článkem 51 Charty Spojených národů, pomůže smluvní straně nebo stranám takto napadeným tím, že neprodleně podnikne sama a v souladu s ostatními stranami takovou akci, jakou bude považovat za nutnou, včetně použití ozbrojené síly, s cílem obnovit a udržet bezpečnost severoatlantické oblasti."*

Společně s ostatními kandidátskými zeměmi se v roce 1994 zapojila do programu Partnerství pro mír³⁸ (Partnership for Peace - PfP), dále navázala užší kontakty s NATO a získala cenné zkušenosti, jak v oblasti vojenské, tak i politické. V rámci programu PfP se ukázala ČR připravená na vstup a při příležitosti padesátého výročí vzniku NATO byla ČR 12. dubna 1999 přijata za řádného člena NATO se všemi právy a povinnostmi.

Přijetím do NATO se ČR stala členem mezinárodní vojensko-politické organizace a přijala filozofii i cíle této organizace. Má právo ovlivňovat a podílet se na rozhodnutích a tím utvářet její politiku. ČR je ochotna podílet se na společných programech a misích NATO, které mohou přesahovat oblast životních zájmů³⁹ ČR.

Dalším významným milníkem ve vývoji mezinárodních vztahů byla snaha ČR o přijetí za člena Evropské unie. Můžeme říci, že základ skutečně bilaterálních vztahů vytvořily asociační smlouvy, tzv. evropské dohody, jejichž vyjednávání se vedla již od konce roku 1990. K podpisu Evropské dohody o přidružení ČSFR,

³⁶ NATO je mezinárodní vojenská organizace, která vznikla po 2. světové válce jako bezpečnostní záruka pro západoevropské demokratické státy.

³⁷ Severoatlantická smlouva je mezinárodní smlouva - tzv. Washingtonská smlouva, která byla podepsána 4. dubna 1949. Podepsalo ji 12 států (Belgie, Kanada, Dánsko, Francie, Island, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Portugalsko, Spojené království, Spojené státy americké), které se tak staly zakládajícími státy NATO. Později se přidaly následující státy: Řecko (1952), Turecko (1952), Západní Německo (1955), Španělsko (1982), Česká republika (1999), Maďarsko (1999), Polsko (1999), Bulharsko (2004), Estonsko (2004), Litva (2004), Lotyšsko (2004), Rumunsko (2004), Slovensko (2004), Slovinsko (2004), Albánie (2009), Chorvatsko (2009).

³⁸ Program PfP umožnil spolupráci v oblasti politické, vojenské, ekonomiky obrany a další. Pomohl v přípravě kandidátských zemí na přijetí do NATO.

³⁹ Nasazení českých vojáků do operací v zahraničí pod vedením NATO.

Maďarska a Polska k ES⁴⁰ došlo 16. prosince 1991, kterou bylo nutno ratifikovat všemi účastníky. Rozpad ČSFR k 1.1.1993 přerušil ratifikační proces Evropské dohody. Jelikož byly ČR a Slovensko považovány za nástupnické státy, mohla spolupráce mezi ČR a EU pokračovat na základě Prozatímní dohody. Dne 4. října 1993 byla v Lucemburku podpisem závěrečného aktu přijata Evropská dohoda⁴¹ zakládající přidružení mezi ČR na jedné straně a ES a jejich členskými státy na straně druhé s účinností od 1.2.1995. Oficiálně požádala ČR o členství v EU v roce 1996 předáním žádosti ČR o vstup do EU dne 23. ledna v Římě. V dubnu převzal ministr zahraničí ČR dotazník Evropské komise (dále je EK), který byl požadován pro vypracování posudku k žádosti ČR o členství. Vyplněný dotazník byl odevzdán v prosinci 1996. V červenci 1997 předložila EK program strategie rozšíření tzv. Agenda 2000⁴² a spolu s ním posudky na 10 kandidátů ze střední a východní Evropy. Evropská rada rozhodla 13. prosince 1997 o oficiálním pozvání 11 kandidátských států ke vstupu do EU. Proces rozšiřování byl zahájen dne 30.3.1998 v Bruselu za účasti ministrů zahraničí 15 členských a 11 kandidátských států včetně ČR. Dne 31.3.1998 zahájila EU jednání o vstupu do EU se státy lucemburské skupiny⁴³. Složitý proces vyjednávání byl ze strany ČR a EU úspěšně zakončen na zasedání Evropské rady ve dnech 12. - 13. prosince 2002 v Kodani, kde Evropská rada rozhodla v souladu se stanoviskem Komise o přijetí nových členských států k 1. 5. 2004.

Začlenění ČR do organizace NATO a EU znamenalo řešit i problémy, které souvisejí se zajištěním bezpečnostních požadavků a procedur pro ochranu utajovaných skutečností⁴⁴. Cílem zabezpečení bezpečnostních požadavků

⁴⁰ Dohoda kromě jiného obsahovala harmonogram pro vytvoření zóny volného obchodu mezi ČR a ES do 1. 1. 2002.

⁴¹ Cílem dohody bylo poskytovat právní rámec pro politický dialog, podporovat rozvoj obchodních a hospodářských styků mezi oběma stranami, vytvářet základ pro technickou a finanční pomoc Společenství, vhodnou platformu podpory postupného začleňování ČR do EU. Na rozdíl od dohody z roku 1991 obsahovala klauzuli, která umožňovala jednostranné zrušení platnosti v případě porušení podstatných smluvních závazků druhou stranou či při nedodržování lidských práv a svobod.

⁴² Komise navrhla způsob přijímání nových členů a zahrnula ČR do skupiny 5 zemí, které by ve střednědobém horizontu mohly být schopny plnit všechny podmínky členství a se kterými doporučila zahájit přístupová jednání.

⁴³ ČR, Kypr, Maďarsko, Polsko, Estonsko a Slovinsko.

⁴⁴ Dokument C-M(2001), str. 45: Utajované skutečnosti – jakákoliv informace (jinak řečeno, poznatek, který lze sdělit v jakékoliv podobě), u níž bylo stanoveno, že vyžaduje ochranu proti neoprávněnému prozrazení, a která byla v tomto směru také označena stupněm utajení.

a procedur bylo zajistit společný stupeň ochrany utajovaných skutečností vyměňovaných mezi stranami. V rámci NATO a EU dochází k výměně utajovaných informací, proto mají všechny členské státy stejné zásady a principy v oblasti ochrany utajovaných informací (dále jen OUI).

Společně s ostatními členskými zeměmi NATO a EU se ČR podílí na sjednávání konkrétních dohod zajišťujících úzkou spolupráci a koordinaci obou organizací. ČR se aktivně angažuje v boji proti terorismu s důrazem na mezinárodní spolupráci dlouhodobě zaměřenou také na boj proti mezinárodnímu organizovanému zločinu, nelegálnímu obchodu s drogami, zbraněmi a lidmi, korupci a proti všem formám financování terorismu.

1.4 Vznik a činnost Národního bezpečnostního úřadu

Před vstupem ČR do NATO musela být upravena legislativa pro oblast OUS. Přijat byl zákon č. 148/1998 Sb., o OUS a o změně některých zákonů, který řešil i výkon státní správy. V souladu se zákonem byl ke dni 1.8.1998 zřízen Národní bezpečnostní úřad (dále jen NBÚ) jako ústřední správní orgán pro oblast OUS v čele s ředitelem, kterého jmenuje a odvolává vláda po projednání v Poslanecké sněmovně. Dohled nad činností NBÚ provádí předseda vlády. Organizační schéma NBÚ s účinností od 1.10.2010 je uvedeno v příloze 1 diplomové práce.

V průběhu účinnosti zákona se objevily některé koncepční a systémové problémy⁴⁵, proto byl vydán zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti (dále jen Zákon o OUI). Současně byla upravena činnost veřejné správy zákonem č. 413/2005 Sb., o změně zákonů v souvislosti s přijetím zákona o OUI a o bezpečnostní způsobilosti. NBÚ V souladu s § 137 Zákona o OUI vykonává NBÚ tyto činnosti:

- rozhoduje o žádostech fyzické osoby a podnikatele, žádosti o doklad fyzické osoby a osvědčení podnikatele a dokladu,

⁴⁵ Nadbytečné podávání žádostí o vydání osvědčení a dokladu, neefektivní provádění bezpečnostního řízení, neefektivní vynakládání veřejných prostředků na provádění bezpečnostního řízení, zatěžování účastníků bezpečnostního řízení (fyzických osob i podnikatelů) uváděním a dokládáním nadbytečného množství informací.

- vykonává státní dozor v oblasti OUI a bezpečnostní způsobilosti včetně poskytování metodické činnosti,
- zajišťuje zkoušky zvláštní odborné způsobilosti a vydává osvědčení o zvláštní odborné způsobilosti,
- plní úkoly v oblasti OUI v souladu se závazky vyplývajícími z členství v NATO, EU a z mezinárodních smluv, ke kterým se ČR zavázala, v daných případech povoluje poskytování utajovaných informací (dále jen UI) v mezinárodním styku,
- vede ústřední registr a schvaluje zřízení registrů v orgánech státu a u podnikatelů,
- zajišťuje činnost Národního střediska komunikační bezpečnosti, Národního střediska pro distribuci kryptografického materiálu, Národního střediska pro měření kompromitujícího vyzařování a Národního střediska pro bezpečnost informačních systémů, které jsou jeho součástí,
- provádí certifikace technických prostředků, zajišťuje výzkum, vývoj a výrobu národních kryptografických prostředků, vyvíjí a schvaluje národní šifrové algoritmy, vytváří národní politiku kryptografické ochrany, zjišťuje kompromitující vyzařování tam, kde se vyskytují nebo budou vyskytovat UI, a ukládá sankce za nedodržení povinností stanovených tímto zákonem,
- vydává bezpečnostní standardy a Věstník NBÚ, který zveřejňuje na svých internetových stránkách.

Pro plnění úkolů v rámci své činnosti je NBÚ oprávněn využívat informace z evidencí Ministerstva vnitra a Policie ČR, získávat potřebné informace u orgánů státu a organizací. Dále je oprávněn vyžadovat opis z evidence Rejstříku trestů pro potřeby bezpečnostní prověrky, sdružovat údaje z evidencí, a vést bezpečnostní spis k navrhované osobě a spis o bezpečnostní prověřce organizace.

1.4.1 Základní pojmy v oblasti ochrany utajovaných informací

Zákonem č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů, jsou v § 2 vyjmenovány základní pojmy:

Utajovaná informace je informace v jakékoliv podobě zaznamenaná na jakémkoliv nosiči označená v souladu s tímto zákonem, jejíž vyjádření nebo zneužití může způsobit újmu zájmu ČR nebo může být pro tento zájem nevýhodné, a která je uvedena v seznamu utajovaných informací⁴⁶.

Zájmem ČR je zachování ústavnosti, svrchovanosti a územní celistvosti, zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti, mezinárodních závazků a obrany, ochrana ekonomiky a ochrana života nebo zdraví fyzických osob.

Porušení povinnosti při ochraně utajované informace je porušení povinnosti uložené tímto zákonem nebo na základě tohoto zákona.

Orgán státu je organizační složka státu podle zvláštního právního předpisu⁴⁷, kraj⁴⁸, hlavní město Praha⁴⁹, městská část hlavního města Prahy a obec⁵⁰ při výkonu státní správy ve věcech, které stanoví zvláštní právní předpis; orgánem státu se rozumí i Bezpečnostní informační služba⁵¹, Vojenské zpravodajství⁵² a Česká národní banka⁵³.

Odpovědná osoba je u ministerstva *ministr*, u jiného ústředního správního úřadu ten, *kdo stojí v čele úřadu*, u organizační složky státu *řizovatel*, u právnických osob *statutární orgán* (jedná-li podle zvláštního právního předpisu⁵⁴ jménem těchto jiných právnických osob více osob, které jsou statutárním orgánem, nebo osoba, která statutárním orgánem není, pak je

⁴⁶ Nařízení vlády č. 522/2005 Sb., kterým se stanoví seznam utajovaných informací.

⁴⁷ Např.: § 3 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, § 2 odst. 7 zákona č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky a o změně některých zákonů, § 55b odst. 3 zákona č. 49/1997 Sb., o civilním letectví a o změně a doplnění zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 258/2002 Sb.

⁴⁸ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁹ Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁰ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

⁵¹ Zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů.

⁵² Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství.

⁵³ Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁴ Obchodní zákoník.

odpovědnou osobou ta osoba, která je jednáním ve věcech upravených tímto zákonem pověřena, podnikající fyzická osoba⁵⁵.

Původce UI je orgán státu, právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba, u které UI vznikla, nebo Úřad průmyslového vlastnictví podle § 70 odst. 4.

Cizí moc je cizí stát nebo jeho orgán anebo nadnárodní nebo mezinárodní organizace nebo její orgán.

Neoprávněná osoba fyzická nebo právnická osoba je ta, která nespĺňuje podmínky přístupu k utajované informaci stanovené tímto zákonem.

Poučení je písemný záznam o seznámení fyzické osoby s jejími právy a povinnostmi v oblasti OUI a s následky jejich porušení.

Bezpečnostní standard je utajovaný soubor pravidel, ve kterém se stanoví postupy, technická řešení, bezpečnostní parametry a organizační opatření pro zajištění nejmenší možné míry ochrany UI.

Bezpečnostní provozní mód je prostředí, ve kterém informační systém (dále jen IS) pracuje, charakterizovaný stupněm utajení zpracovávané UI a úrovněmi oprávnění uživatelů.

1.4.2 Legislativní východiska při realizaci ochrany utajovaných informací

Legislativní normy ČR vychází z Ústavního zákona, do kterého byla zapracována Listina základních práv a svobod, a od kterého se odvíjí všechny právní normy ČR. Mezi základní prováděcí předpisy⁵⁶ pro oblasti OUI patří:

- nařízení vlády č. 522/2005 Sb., kterým se stanoví seznam UI, ve znění nařízení vlády č. 240/2008 Sb.,
- vyhláška č. 523/2005 Sb., o bezpečnosti informačních a komunikačních systémů a dalších zařízení nakládajících s UI a o certifikaci stínících komor,
- vyhláška č. 525/2005 Sb., o provádění certifikace při zabezpečování kryptografické OUI,

⁵⁵ § 2 odst. 2 obchodního zákoníku.

⁵⁶ Národní bezpečnostní úřad [online]. Praha 2012 [2012-01-02]. Dostupné na WWW: <<http://www.nbu.cz/cs/pravni-predpisy/provadedci-pravni-predpisy/>>.

- vyhláška č. 529/2005 Sb., o administrativní bezpečnosti a o registrech UI, ve znění pozdějších předpisů,
- vyhláška č. 363/2011., o personální bezpečnosti a o bezpečnostní způsobilosti,
- vyhláška č. 405/2011 Sb., o průmyslové bezpečnosti,
- vyhláška č. 432/2011 Sb., o zajištění kryptografické OUI.

Mezi další související právní normy zabezpečující ochranu informací patří zákony o ochraně osobních údajů, elektronickém podpisu, elektronických komunikacích, informačních systémech⁵⁷ apod.

Mezi zákony upravující citlivou činnost⁵⁸ patří zákony o zahraničním obchodu, využívání jaderné energie, o hornické činnosti apod.

Předpisy NATO označené stupněm utajení nejsou určeny k volné distribuci. Na základě rozhodnutí Bezpečnostního výboru NATO mohou být publikované pouze neutajované předpisy NATO⁵⁹ (NATO UNCLASSIFIED) týkající se bezpečnosti informací. Tyto jsou k dispozici v anglickém jazyce na stránkách NBÚ. Žádost o poskytnutí neutajovaných předpisů může žadatel uplatnit u Odboru administrativní a fyzické bezpečnosti NBÚ, ve které musí být zdůvodněno, jak požadované informace souvisejí s předmětem činnosti žadatele a odkazem na platný poštovní kontakt žadatele. V případě utajovaných předpisů musí být v žádosti uveden důvod, jak požadované informace souvisejí s předmětem činnosti žadatele a zda je žadatel oprávněn mít přístup k utajovaným informacím NATO příslušného stupně utajení. Po zvážení oprávněnosti žádosti může být požadovaný předpis v originálním znění poskytnut žadateli.

⁵⁷ Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 127/5005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, stanoví skutkové podstaty trestných činů postihujících porušení pravidel pro nakládání s informacemi

⁵⁸Národní bezpečnostní úřad v Praze [online]. Praha 2012 [2012-01-02]. Dostupné na WWW: <<http://www.nbu.cz/cs/pravni-predpisy/citliva-cinnost--zakony-upravujici-citlivou-cinnost/>>.

⁵⁹ Národní bezpečnostní úřad v Praze [online]. Praha 2012 [2012-01-02]. Dostupné na WWW: <<http://www.nbu.cz/cs/pravni-predpisy/predpisy-nato-vztahujici-se-k-ochrane-utajovanych-informaci/>>.

informacím NATO příslušného stupně utajení. Po zvážení oprávněnosti žádosti může být požadovaný předpis v originálním znění poskytnut žadateli.

Mezi předpis EU⁶⁰ vztahující se k ochraně utajovaných informací patří Rozhodnutí Rady o bezpečnostních pravidlech na OUI EU ve znění dalších novelizací a Nařízení Rady č. 3. Aplikace právních norem je realizována na základě definovaných druhů zajištění OUI uvedených v § 5 Zákona o OUI.

1.5 Určení oblastí ochrany utajovaných informací

Ochrana utajovaných informací je zajišťována šesti druhy zajištění následovně.

Personální bezpečností - tvoří ji výběr fyzických osob, které mají mít přístup k UI, ověřování podmínek pro jejich přístup k UI a jejich výchova a ochrana.

Průmyslovou bezpečností - tvoří ji systém opatření k zjišťování a ověřování podmínek pro přístup podnikatele k UI a k zajištění nakládání s UI u podnikatele v souladu se Zákonem o OUI.

Administrativní bezpečností - kterou tvoří systém opatření při tvorbě, příjmu, evidenci, zpracování, odesílání, přepravě, přenášení, ukládání, skartačním řízení, archivaci, případně jiném nakládání s UI.

Fyzickou bezpečností - tvoří ji systém opatření, která mají neoprávněné osobě zabránit nebo ztížit přístup k UI, popřípadě přístup nebo pokus o něj zaznamenat.

Bezpečností informačních nebo komunikačních systémů – tvoří ji systém opatření, jejichž cílem je zajistit důvěrnost, integritu a dostupnost UI, s nimiž tyto systémy nakládají, a odpovědnost správy a uživatele za jejich činnost v informačním nebo komunikačním systému.

Kryptografickou ochranou - tvoří ji systém opatření na OUI použitím kryptografických metod a kryptografických materiálů při zpracování, přenosu nebo ukládání UI.

⁶⁰ Národní bezpečnostní úřad v Praze [online]. Praha 2012. Dostupné na WWW: <<http://www.nbu.cz/cs/pravni-predpisy/predpisy-eu-vztahujici-se-k-ochrane-utajovanych-informaci/>>

1.5.1 Sankce za porušení ochrany utajovaných informací

Následky za vyzrazení nebo zneužití utajovaných informací jsou definovány § 3 Zákona o OUI. Neoprávněného nakládání s utajovanými informacemi (vyzrazení, zneužití, poškození, znehodnocení nebo zničení, porušení ochrany nebo ztráta) se mohou dopustit orgány státu, fyzické osoby, právnické osoby nebo podnikatelé. Porušení povinností při OUI může být označeno jako přestupek trestní čin nebo jiný správní delikt. Zákon o OUI v osmé části⁶¹ jednoznačně stanoví konkrétní přestupky a současně sankce za tyto přestupky.

Dílčí závěr

Po zásadních politických změnách ve střední a východní Evropě je ČR stabilní, demokratickou a vyspělou zemí, která je ukotvena v podmínkách mezinárodní stability a vnější bezpečnosti a je si vědoma své zodpovědnosti za rozvoj Evropy. V roce 2004, kdy se stala ČR členským státem EU, završila dva procesy⁶² - proces odtržení od demokratických hodnot, který začal německou okupací v roce 1939, pokračoval obdobím komunistické nesvobody až do roku 1989 a proces transformace totalitního (komunistického) režimu v demokratickou společnost na bázi tržní ekonomiky. Evropská integrace spolu s politickou a hospodářskou podporou USA, jež zahrnuje nezpochybnitelné bezpečnostní záruky, zásadně přispěla k zachování míru a prosperity.

ČR, stejně jako další státy střední Evropy, zažila dvacet let nerušené prosperity, během které se podařilo obnovit reálnou suverenitu země i její začlenění do mezinárodních organizací. Dnes je zapotřebí zajistit akceschopnost demokratických institucí a principy dobrého vládnutí, a to jak na domácí scéně, tak v organizacích, jichž je členem. Je to v zájmu zachování mezinárodní stability a bezpečnosti.

⁶¹ Zákon č. 412/2005 Sb., Správní delikty § 148 až § 156.

⁶² Kolektiv autorů, Veřejná správa v ČR. Praha 2005, str. 7.

2. ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU OCHRANY UTAJOVANÝCH INFORMACÍ

Stručná analýza jednotlivých druhů zajištění ochrany UI je uvedena v následujících podkapitolách.

2.1 Personální bezpečnost

Personální bezpečnost⁶³ patří mezi základní druhy zajištění OUI. Fyzická osoba musí splnit ověření⁶⁴ podmínek pro přístup k UI. Rozsah a způsob ověření podmínek je závislé na stupni utajení, ke kterým má být přístup umožněn. V následující tabulce jsou uvedeny podmínky pro jednotlivé stupně utajení.

Tabulka 1: Podmínky pro vydání oznámení, osvědčení nebo dokladu podle stupně utajení

Podmínky	Vyhrazené	Důvěrné, Tajné, Přísně tajné
Způsobilost k právním úkonům ⁶⁵	ano	ano
Věk minimálně 18 let	ano	ano
Bezúhonnost ⁶⁶	ano	ano
Státní občanství ČR, NATO, EU	ne	ano
Osobnostní způsobilost ⁶⁷	ne	ano
Bezpečnostní spolehlivost ⁶⁸	ne	ano

Zdroj: <http://www.nbu.cz/>

⁶³Národní bezpečnostní úřad v Praze [online]Praha 2012. [2012-01-02]. Dostupné na WWW: <<http://www.nbu.cz/cs/ochrana-utajovanych-informaci/personalni-bezpecnost/obecne-k-personalni-bezpecnosti/>>.

⁶⁴ Ověření pro stupeň utajení Vyhrazené provádí odpovědná osoba nebo jí určená osoba v souladu se Zákonem o OUI, nebo osoba, která umožní fyzické osobě přístup k UI nebo NBÚ na základě odůvodněné písemné žádosti. Pro stupeň utajení Důvěrné, Tajné a Přísně tajné se splnění podmínek ověřuje formou bezpečnostního řízení, které provádí NBÚ, zpravodajské služby u svých příslušníků, zaměstnanců a uchazečů o přijetí, MV ČR u příslušníků policie vybraných v zájmu plnění závažných úkolů

⁶⁵ Vyplnění prohlášení – formulář, příloha 1 vyhlášky č. 363/2001 Sb.

⁶⁶ § 8 Zákona o OUI - Podmínku splňuje ta fyzická osoba, která nebyla pravomocně odsouzena za spáchání úmyslného trestního činu nebo činu vztahujícího se k OUI.

⁶⁷ § 13 Zákona o OUI - Podmínku splňuje ta fyzická osoba, která netrpí poruchou nebo obtížemi, které mají vliv na spolehlivost nebo schopnost utajovat informace a vyplnění prohlášení – formulář, příloha 2 vyhlášky č. 363/2011 Sb.

⁶⁸ Zákon o OUI, bezpečnostní spolehlivost splňuje fyzická osoba, u které není zjištěno bezpečnostní riziko podle § 14 odst. 2 a 3.

Po ověření podmínek je fyzické osobě zaslán dokument (veřejná listina), takto:

- přístup k utajované informaci stupně utajení Vyhrazené *oznámení*⁶⁹ o splnění podmínek pro přístup k UI, *osvědčení*⁷⁰ fyzické osoby nebo *doklad*⁷¹,
- přístup k utajované informaci stupně Důvěrné (dále jen D), Tajné (dále je T), Přísně tajné (dále jen PT) *osvědčení* fyzické osoby po vykonaném bezpečnostním řízení⁷².

Fyzická osoba musí být po obdržení veřejné listiny poučena⁷³ a proškolená o OUI a dále pravidelně 1x za rok proškolená. Za poučení a proškolení osob z právních předpisů o OUI ručí odpovědná osoba⁷⁴. Podle § 72 Zákona o OUI jsou ministerstva a další ústřední správní úřady povinny každoročně do 31. července zpracovat a zaslat NBÚ personální projekt - zhodnotit stav v personální bezpečnosti za uplynulý kalendářní rok s uvedením celkového počtu UI, počtu přístupů k nim a počtu držitelů osvědčení, a zpracovat předpokládaný počet osob pro přístup v následujícím roce včetně počtu žádostí o provedení bezpečnostního řízení podle daných stupňů utajení. V rámci OUI mají povinnost zřídit a obsadit funkci bezpečnostního ředitele⁷⁵ (dále je BŘ) orgány státu,

⁶⁹ Oznámení - dokument, který potvrzuje, že u konkrétní fyzické osoby bylo ověřeno splnění podmínek přístupu k UI stupně utajení Vyhrazené. Platnost zaniká v souladu s § 9, odst 3 Zákona o OUI. Ten, kdo oznámení vydal, má povinnost každých 5 let ověřovat u fyzických osob podmínky pro jeho vydání.

⁷⁰ Osvědčení - veřejná listina, která stvrzuje, že její držitel splnil podmínky pro přístup k danému stupni UI (Důvěrné, Tajné, Přísně tajné) a může být poučen nebo může vykonávat citlivou činnost, je trojjazyčný dokument (český, anglický a francouzský jazyk), proto není nutné žádat o vydání zvláštní veřejné listiny pro potřeby orgánů EU. Platnost osvědčení je pro Důvěrné 9 let, Tajné 7 let a Přísně tajné 5 let.

⁷¹ § 80 Zákona o OUI – Citlivá činnost - osoba je bezpečnostně způsobilá v případě, že je držitelem platného dokladu o bezpečnostní způsobilosti, doklad je veřejná listina s platností 5 let.

⁷² Bezpečnostní řízení - proces vedený NBÚ nebo jiným ze zákona oprávněným subjektem, slouží k ověření, zda fyzická osoba splňuje podmínky pro vydání osvědčení podle § 89 - § 135 Zákona o OUI.

⁷³ Poučení – dokument, který podepisuje fyzická osoba vždy před prvním přístupem UI daného stupně a ten, kdo poučení provedl.

⁷⁴ Subjekt, který je pro oblast OUI zodpovědný za výkon opatření, a je mu Zákonem o OUI svěřeno plnění povinností v rámci OUI.

⁷⁵ Bezpečnostní ředitel - osoba, která je přímo podřízena odpovědné osobě a plní povinnosti stanovené odpovědnou osobou v rozsahu Zákona o OUI. Dále schvaluje přehled míst nebo funkcí podle § 69 odst. 1 písm. b) Zákona o OUI, u kterých je vyžadován přístup k UI. U podnikatele musí fyzická osoba ve funkci bezpečnostního ředitele být držitelem osvědčení fyzické osoby nejméně takového stupně utajení, pro který má podnikatel vydané osvědčení.

u kterých vzniká UI nebo kterým je poskytnuta, právnické osoby, které mají přístup k UI, a podnikající fyzické osoby, které mají přístup k UI. Funkci BŘ může vykonávat i odpovědná osoba, po obsazení funkce je povinnost do 15 dnů písemně zaslat NBÚ jméno, příjmení a rodné číslo osoby vykonávající tuto funkci. Funkci BŘ nelze vykonávat u více orgánů státu nebo podnikatelů současně.

Při podání první žádosti o vydání osvědčení musí žadatel předložit písemnosti v originále, úředně ověřené nebo prosté kopii v souladu se Zákonem o OUI takto:

- Žádost⁷⁶ o vydání osvědčení fyzické osoby pro daný stupeň utajení (D, T, PT) včetně písemného zdůvodnění přístupu k UI (uvedení funkce nebo činnosti v rámci služebního poměru nebo pracovně právního, členského nebo jiného vztahu).
- Prohlášení o způsobilosti k právním úkonům vyplní žadatel ve formuláři podle přílohy č. 1 vyhlášky č. 363/2011 Sb.
- Prohlášení k osobnostní způsobilosti vyplní žadatel ve formuláři uvedeném v příloze č. 2 vyhlášky č. 363/2011 Sb.
- Prohlášení o zproštění povinnosti mlčenlivosti věcně a místně příslušného správce daně podle § 52 odst. 2 daňového řádu (v plném rozsahu údajů) za účelem provedení bezpečnostního řízení.
- Je-li žadatel cizincem, doklad obdobný výpisu z evidence Rejstříku trestů státu, jehož je státním příslušníkem, jakož i státu, v němž pobýval nepřetržitě po dobu delší než 6 měsíců (u stupně utajení D-10 let zpětně, T-15 let zpětně, PT-20 let zpětně), doklad nesmí být starší než 3 měsíce.
- Aktuální fotografii o rozměrech 35 x 45 mm.
- Vyplněný dotazník fyzické osoby v listinné i elektronické podobě.
- Písemnosti dosvědčující správnost údajů uvedených v dotazníku fyzické osoby - *rodný nebo křestní list, doklad o nejvyšším dosaženém vzdělání (výuční list, maturitní vysvědčení, vysokoškolský diplom, postgraduální studium apod.), potvrzení zaměstnavatele o čistém příjmu, jiný druh příjmu podle daňového přiznání nebo jiný doklad potvrzující tento příjem,*

⁷⁶ Žádost musí být potvrzena odpovědnou osobou nebo osobou, která bude fyzické osobě UI poskytovat, musí obsahovat označení konkrétního místa nebo funkce a specifikaci UI, které na daném místě nebo funkci byly poskytnuty nebo vznikaly, a které budou poskytnuty nebo zde mohou vznikat včetně odkazu na nařízení vlády č. 522/2005 Sb. Vzor žádosti je uveden na stránkách www.nbu.cz.

za posledních 5 let (potvrzení příslušného úřadu práce o podpoře v nezaměstnanosti, o rodičovském příspěvku, sociálním příspěvku, zaopatřovacím příspěvku, dávkách pěstounské péče, porodném, pohřebném, vdovském důchodu, příspěvku na bydlení, odchodném, příspěvku za službu, rozhodnutí o výši přídatku na dítě, sociálních dávkách, smlouvu o prodeji nemovitosti smlouvu o prodeji apod.), doklady o právu jiné osoby omezující vlastnictví žadatele (smlouva o úvěru, leasingová, hypoteční smlouva, smlouva o ručitelském závazku apod.), výpisy z úvěrových účtů, doklady zástavního práva k nemovitosti, rozsudek o schválení dohody rodičů o výši výživného na děti apod., rozhodnutí příslušného orgánu o nařízení výkonu rozhodnutí (exekuce apod.).

Vzory dokumentace jsou uvedeny v příloze B, C, D, E, F, G a H. Žádost o vydání osvědčení je možné podat osobně v sídle NBÚ, zaslat poštou nebo držitelem zvláštní poštovní licence. Osobní podání je pro žadatele nejvýhodnější, protože pracovníci mu mohou pomoci na místě odstranit formální nedostatky v žádosti a je mu vydáno potvrzení o převzetí žádosti. Žádost lze podat také elektronicky a to dodáním do datové schránky na adresu ID NBÚ – h93aayw nebo na elektronickou podatelnu.

V souladu s § 58⁷⁷, odst. 1 Zákona o OUI mají přístup k UI všech stupňů utajení bez platného osvědčení fyzické osoby a poučení prezident republiky, poslanci a senátoři Parlamentu, členové vlády, Veřejný ochránce práv a zástupce Veřejného ochránce práv, soudci a prezident, viceprezident a členové Nejvyššího kontrolního úřadu.

NBÚ může na základě písemné žádosti odpovědné osoby povolit ve výjimečných případech jednorázový přístup k UI se stupněm utajení o jeden stupeň vyšší, než je vydáno platné osvědčení fyzické osoby nebo podnikatele, nejdéle však na dobu 6 měsíců.

⁷⁷ Zvláštní přístup k utajované informaci – osoby uvedené v odst. 1 mají přístup k UI dnem zvolení nebo jmenováním do funkce po dobu výkonu v nezbytném rozsahu pro její výkon.

Fyzická osoba je povinna neprodleně hlásit změny⁷⁸, které se týkají údajů uvedených v bezpečnostním dotazníku, prohlášení o způsobilosti k právním úkonům, prohlášení k osobnostní způsobilosti v souladu s § 66 a § 103 Zákona o OUI a § 10 vyhlášky č. 363/2011 Sb., o personální bezpečnosti a o bezpečnostní způsobilosti. Dále je povinna hlásit ukončení přístupu k UI u svého zaměstnavatele. Hlášení změn lze provést volnou formou v rozsahu položek dotazníku, využít šablony vzorů podle přílohy č. 1, 2, 5 vyhlášky č. 363/2011 Sb., nebo vyplnit změnový dotazník. Hlášení změn lze provést osobním podáním, poštou, prostřednictvím další osoby, prostřednictvím datové schránky nebo elektronickou cestou se zaručeným elektronickým podpisem (adresa: posta@nbu.cz). U hlášení změn musí oznamovatel jednoznačně uvést jméno a příjmení, datum narození, případně místo trvalého pobytu, čeho se změny týkají, adresu příjemce a podpis osoby, která změny hlásí.

V případě, že fyzická osoba nesplní povinnost nahlásit změny, může ji být uložena sankce až do výše 50 000,- Kč nebo tato skutečnost může být NBÚ vyhodnocena jako bezpečnostní riziko⁷⁹ ve smyslu § 14 odst. 3 Zákona o OUI a může dojít k nevyhovění žádosti o vydání osvědčení nebo zrušení platnosti existujícího osvědčení.

Vydání nebo zamítnutí osvědčení fyzické nebo právnické osoby následuje po provedeném bezpečnostním řízení, které provádí NBÚ v souladu s § 89 až § 124 Zákona po OUI. Cílem je úplně a přesně zjistit stav věci v rozsahu, který je nezbytný pro přijetí rozhodnutí. Řízení je neveřejné, šetří se osobní čest a důstojnost všech uvedených osob. Účastník řízení⁸⁰ má právo nahlížet do bezpečnostního svazku, může se dát zastupovat advokátem nebo jiným

⁷⁸ Základní identifikační údaje, adresa místa trvalého pobytu, adresa pro účely doručování, zaměstnavatel příslušnost ke sdružením, nadacím a obecně prospěšným společnostem, nabytí či pozbytí movité věci, nabytí či pozbytí nemovitého majetku, zahájení trestního řízení (trestního stíhání), nařízení výkonu rozhodnutí, dosažení vyššího stupně vzdělání, vznik závazků, mimořádná splátka závazku, vznik pohledávek, údaje k osobě manžela (manželky) nebo partnera (partnerky) a osob starších 18 let žijících s fyzickou osobou v domácnosti.

⁷⁹ Bezpečnostní rizika uvedená v § 14. odst. 2 a odst. 3 písm. a) se v případě žádosti fyzické osoby zjišťují za období od 15 let věku; bezpečnostní rizika uvedená v odstavci 3 písm. b) až i) se zjišťují 10 let zpětně od podání žádosti pro stupeň utajení Důvěrné, 15 let zpětně pro stupeň utajení Tajné a 20 let zpětně pro stupeň utajení Přísně tajné, nebo za období od 15 let věku podle toho, které z nich je kratší.

⁸⁰ § 92 Zákona o OUI – fyzická osoba, podnikatel, držitel veřejných listin.

zástupcem, v případě vyzvání NBÚ o doplnění údajů, je povinen tak učinit do 14 dnů od doručení výzvy.

Řízení je ukončeno doručením jeho výsledku – rozhodnutí fyzické osobě nebo může být zastaveno⁸¹ podle § 113 Zákona o OUI.

2.1.1 Opravné prostředky (rozklad, soudní přezkum)

Proti rozhodnutí NBÚ vydaného v bezpečnostním řízení má účastník řízení právo podat rozklad⁸² do 15 dnů ode dne doručení rozhodnutí v souladu s § 125 až § 132. Rozklad musí obsahovat jméno, příjmení, rodné číslo a adresu místa trvalého pobytu nebo adresu pro účely doručování, musí být datován a podepsán. Dále musí být uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, čeho se účastník řízení domáhá, v čem je rozpor s právními předpisy nebo jiná nesprávnost napadeného rozhodnutí. Účastník řízení může vzít podaný rozklad zpět pouze písemně. Tím se řízení o rozkladu zastaví podle § 113, odst. 1, písm. a) Zákona o OUI a proti tomuto rozhodnutí nelze podat rozklad.

Proti některým druhům rozhodnutí není rozklad přípustný, o neumožnění podání rozkladu je účastník řízení poučen v závěru příslušného rozhodnutí.

Podaný rozklad řeší ten organizační celek NBÚ, který napadené rozhodnutí vydal. Pokud je rozklad podle zákona nepřípustný, svým rozhodnutím jej zamítne, v případě, že je rozklad oprávněný, rozkladu vyhoví v plném rozsahu a napadené rozhodnutí zruší. Proti rozhodnutí lze opět podat rozklad v souladu s § 129, odst. 1 a 2 Zákona o OUI. Pokud organizační celek nerozhodne, předloží rozklad se svým stanoviskem do 15 dnů od doručení řediteli NBÚ, který rozhoduje na

⁸¹ Účastník řízení vezme žádost zpět, nespĺňuje základní podmínky (věk, bezúhonnost a způsobilost k právním úkonům), neodstraní nedostatky v žádosti, nedostaví se k pohovoru, nedá souhlas k provedení úkonů podle § 107 odst. 5 Zákona o OUI, podá nepravdivou nebo neúplnou výpověď, zemře nebo je prohlášen za mrtvého, dlouhodobý pobyt účastníka řízení v cizině a není možný zjistit skutečný stav, nebo na základě písemného oznámení odpovědné osoby.

⁸² V souladu se Zákonem o OUI lze podat rozklad proti rozhodnutím v případě o nevydání osvědčení fyzické osoby a podnikatele podle § 121 odst. 2, o zrušení platnosti osvědčení fyzické osoby a podnikatele podle § 121 odst. 3, o zastavení řízení podle § 113 odst. 1 písm. c), d) a h), o rozkladu podle § 128 a 129, a opravné rozhodnutí NBÚ podle § 122 odst. 6.

základě návrhu rozkladové komise⁸³ ve lhůtě 3 měsíců ode dne jeho doručení, rozhodnutí vydá v souladu s § 131 Zákona o OUI.

Proti rozhodnutí ředitele NBÚ lze podat žalobu podle zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, ve lhůtě 30 dnů ode dne doručení rozhodnutí. Žaloba se podává příslušnému krajskému soudu rozhodujícího ve správním soudnictví, tzn. Městskému soudu v Praze v souladu s § 133 Zákona o OUI.

2.2 Průmyslová bezpečnost

Podmínky a formy přístupu podnikatele k UI jsou definovány § 15 až § 20 Zákona o OUI a vyhláškou č. 405/2011 Sb., o průmyslové bezpečnosti. Podnikateli, který nezbytně potřebuje k výkonu své činnosti přístup k UI stupně utajení D a vyšší, lze umožnit přístup v případě, že je držitelem platného osvědčení podnikatele příslušného stupně utajení. Osvědčení podnikatele vydává NBÚ po provedeném bezpečnostním řízení. Účastníkem bezpečnostního řízení je podnikatel, který podal žádost o vydání osvědčení podnikatele nebo podnikatel, který je držitelem osvědčení nebo okruh osob, které jsou považovány za podnikatele, v souladu s § 2, odst. 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Podnikatel může mít dvě formy přístupu k UI:

- UI u něho vzniká nebo je mu poskytnuta na jakémkoliv nosiči ve vlastních prostorách,
- UI u něho nevzniká, není poskytována, ale k UI mají přístup zaměstnanci podnikatele v souvislosti s výkonem pracovní nebo jiné činnosti na základě smlouvy (u zadavatele veřejné zakázky).

Za podání žádosti o vydání osvědčení je odpovědný žadatel. Žádost podnikatele obsahuje:

- formulář „žádost podnikatele“ s uvedením příslušného stupně utajení, formy výskytu UI a zdůvodnění nutnosti přístupu podnikatele k UI (příloha H diplomové práce),

⁸³ § 130 Zákona o OUI Členy rozkladové komise jmenuje a odvolává ředitel NBÚ, komise je ustavena na 5 let, předsedou je jeden ze členů po dobu jednoho roku, víc jak polovina členů musí mít právnické vysokoškolské vzdělání.

- vyplněný dotazník podnikatele (příloha I diplomové práce) v listinné i elektronické podobě, přílohou je seznam funkcí a osob, u kterých se předpokládá přístup k UI,
- bezpečnostní dokumentaci⁸⁴ podnikatele podle § 98 Zákona o OUI,
- písemnosti nutné k ověření splnění podmínek podle § 16 Zákona o OUI (ekonomická stabilita, bezpečnostní spolehlivost, schopnost zabezpečit OUI, odpovědná osoba je držitelem osvědčení, uhrazení správního poplatku) a § 3 vyhlášky č. 405/2011 Sb.,
- prohlášení o zproštění povinnosti mlčenlivosti věcně a místně příslušného správce daně podle § 52 odst. 2 daňového řádu, a to v plném rozsahu údajů za účelem provedení bezpečnostního řízení.

Vzory dokumentace jsou uvedeny v přílohách 1 až 7 vyhlášky č. 405/2011 Sb., o průmyslové bezpečnosti. Podmínkou pro převzetí žádosti je uhrazení poplatku v souladu se zákonem č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů při podání žádosti, jinak není žádost přijata k provedení bezpečnostního řízení. Výše správního poplatku se liší podle formy přístupu⁸⁵ k UI, kterou podnikatel ve své žádosti požaduje. Před ukončením platnosti osvědčení musí podnikatel písemně požádat o vydání nového osvědčení předem podle stupně utajení ve stanovených lhůtách⁸⁶. Podání je možno stejnými způsoby jako u podání fyzické osoby.

2.3 Administrativní bezpečnost

Pravidla pro administrativní bezpečnost jsou uvedena v § 21 až § 23 Zákona o OUI a ve vyhlášce 529/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Zákon o OUI řeší obecně vyznačování a evidenci UI. Vyhláška podrobně rozpracovává oblast administrativní bezpečnosti a je rozdělena na sedm částí.

⁸⁴ Bezpečnostní dokumentaci podnikatel zpracovává zvlášť a není k tomuto dokumentu předloha nebo vzor. V případě předložení písemností v cizím jazyce musí být tyto předloženy v originále a současně v úředně ověřeném překladu do jazyka českého.

⁸⁵ UI u podnikatele vzniká, nebo je mu poskytnuta – 10 000,- Kč, UI nevzniká, přístup k UI mají zaměstnanci u zadavatele veřejné zakázky – 5 000,- Kč.

⁸⁶ Pro stupeň utajení D - 7 měsíců, T - 9 měsíců, PT - 11 měsíců před ukončením platnosti osvědčení.

První část obsahuje úvodní ustanovení, vymezení pojmů, administrativní pomůcky, číslo jednací, vyznačování stupně utajení a změnu nebo zrušení stupně utajení. Část druhá řeší manipulaci s utajovanými dokumenty stupně utajení Vyhrazené. Třetí část řeší manipulaci s utajovanými dokumenty stupně utajení Přísně tajné, Tajné a Důvěrné. Část čtvrtá řeší činnost registrů UI. Část pátá řeší personální změny, zánik orgánu státu, právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby. Část šestá vyhlášky obsahuje manipulaci s technickými zařízeními. Jedná se o zcela novou problematiku v rámci řešení OUI, které jsou obsaženy v technickém zařízení, což má přímý vztah k vojenské technice a vojenské výzbroji.

2.4 Fyzická bezpečnost

Fyzická bezpečnost je upravena § 24 až § 33 Zákona o OUI a vyhláškou č. 528/2005 Sb., o fyzické bezpečnosti a certifikaci technických prostředků, ve znění pozdějších předpisů. Pro zabezpečení OUI v rámci fyzické bezpečnosti se určují objekty, zabezpečené oblasti a jednací oblasti⁸⁷. Zabezpečení objektu, zabezpečené a jednací oblasti je zajišťováno kombinací opatření - ostraha, režimová opatření a technické prostředky. Výkon ostrahy, rozsah použití opatření fyzické bezpečnosti a rozsah použití technických prostředků se stanoví v závislosti na stupni UI a na vyhodnocení rizik v projektu⁸⁸ fyzické bezpečnosti. Pro ochranu UI se používají certifikované nebo necertifikované technické prostředky v závislosti na kategorii a vyhodnocení rizik. Certifikací se rozumí posouzení technických parametrů výrobků a zařízení používaných k OUI a vystavení certifikátu na základě odborného posudku odborného pracoviště, který

⁸⁷ Objektem je budova nebo jiný ohraničený prostor, ve kterém se zpravidla nachází zabezpečená oblast nebo jednací oblast a slouží ke zpracovávání a manipulaci s UI. Zabezpečená oblast slouží k ukládání UI v trezoru nebo jiné uzamykatelné schránce. Zabezpečené oblasti se podle nejvyššího stupně utajení UI, která se v nich ukládá, zařazují do kategorií (PT, T, D, nebo V). Utajovanou informaci stupně utajení PT nebo T lze pravidelně projednávat pouze v jednací oblasti – ohraničený prostor v objektu. Zabezpečení objektu, zabezpečené a jednací oblasti je zajišťováno kombinací opatření fyzické bezpečnosti - ostraha, režimová opatření a technické prostředky. Výkon ostrahy, rozsah použití opatření fyzické bezpečnosti a rozsah použití technických prostředků se stanoví v závislosti na stupni UI a na vyhodnocení rizik v projektu fyzické bezpečnosti.

⁸⁸ Projekt fyzické bezpečnosti se zpracovává v případě, že se v objektu nachází UI stupně utajení PT, T, a D a má náležitosti v souladu s § 32 Zákona o OUI.

zahrnuje certifikát shody od certifikačního orgánu. Certifikace uvedených druhů technických prostředků pro OUI se řídí pravidly dokumentu „Certifikační postup NBÚ – verze 2012“, který je uveden na stránkách NBÚ.

2.5 Bezpečnost informačních a komunikačních systémů

Bezpečnost informačních a komunikačních systému řeší Zákon o OUI v § 34 až § 36, ve kterých stanoví povinnost používat pro nakládání s UI informační systémy⁸⁹ (dále jen IS) certifikované NBÚ a písemně schválené do provozu odpovědnou osobou. Certifikaci IS zajišťuje Odbor informačních technologií NBÚ na základě bezpečnostní dokumentace IS. Schválení do provozu musí odpovědná osoba písemně oznámit NBÚ do 30 dnů od tohoto schválení.

Orgán státu, právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba, která provozuje komunikační systém⁹⁰ (dále jen KS) nakládající s UI je povinna zpracovat projekt bezpečnosti KS a předložit ke schválení NBÚ. Obsah projektu bezpečnosti KS je stanoven Zákonem o OUI, náležitosti, způsob a podmínky jeho schvalování vyhláškou č. 523/2005 Sb., o bezpečnosti informačních a komunikačních systémů a dalších elektronických zařízení nakládajících s UI a o certifikaci stínicích komor.

2.6 Kryptografická ochrana

Oblast kryptografické ochrany je upravena § 37 až § 45 Zákona o OUI a vyhláškou č. 524/2005 S., o zajištění kryptografické ochrany utajovaných informací. Certifikace kryptografických prostředků a kryptografických pracovišť je prováděna v souladu s vyhláškou č. 525/2005 Sb., o provádění certifikace při zabezpečování kryptografické OUI. Uvedené činnosti provádí odbor informačních technologií NBÚ. Výkon kryptografické ochrany provádí pracovník kryptografické ochrany, který musí být držitelem platného osvědčení fyzické

⁸⁹ Jeden nebo více počítačů, jejich programové vybavení, periferní zařízení, správa IS, vztahující se proces nebo prostředky, které jsou schopné provádět sběr, tvorbu, zpracování, ukládání, zobrazení nebo přenos UI.

⁹⁰ Systém, který zajišťuje přenos informací mezi koncovými uživateli a zahrnuje koncové komunikační zařízení, přenosové prostředí, kryptografické prostředky, obsluhu a provozní podmínky a postupy.

osoby minimálně pro stupeň utajení Důvěrné, musí mít zvláštní odbornou způsobilost⁹¹ v souladu s § 39 a splňovat požadavky podle § 38 Zákona o OUI. Manipulace s kryptografickým materiálem je upravena v § 41 Zákona o OUI, způsob označování materiálu, náležitosti, způsob evidence, ukládání, předávání, přepravy a vyřazování je definováno § 12 až 30 vyhlášky č. 524/2005 Sb.

2.7 Národní bezpečnostní úřad a poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb.

NBÚ zveřejňuje v souladu se zákonem č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, tyto informace:

- název, důvod a způsob založení, organizační strukturu, kontaktní a bankovní spojení a IČ ,
- výroční zprávy o činnosti NBÚ,
- žádosti o podání informace, příjem žádostí a další podání,
- opravné prostředky,
- popisy postupů a návody pro řešení životních situací (personální a průmyslová bezpečnost, bezpečnostní způsobilost a opravné prostředky),
- nejdůležitější používané předpisy (možnost k nahlédnutí je v recepci NBÚ nebo na adrese www.nbu.cz/pravnipredpisy,
- sazebník úhrad za poskytnutí,

Žadatelé o poskytnutí informací podle zákona č. 106/1999 Sb., předkládají své žádosti písemně (podatelně NBÚ, Praha 5, Na Popelce 2/16 nebo poštou na adresu P.O.BOX 49, Praha 56, 150 06) nebo e-mailem na adresu posta@nbu.cz. Rozhodnutí NBÚ je žadateli o informaci zasláno písemně nebo poskytnuto na podatelně. Proti zamítavému rozhodnutí se může žadatel odvolat formou opravného prostředku - podat rozklad nebo stížnost na postup podle § 16a zákona č.106/1999 Sb. Za poskytované informace má NBÚ stanoven sazebník a zásady placení úhrad (např. pořízení kopie, vyhledávání a zpracování informací, balné,

⁹¹ Zvláštní odborná způsobilost se ověřuje zkouškou, která se skládá u NBÚ nebo jím pověřeného orgánu státu. Náležitosti přihlášky k odborné zkoušce upravuje § 3 vyhlášky 524/2005 Sb., a na základě úspěšně vykonané zkoušky vydá NBÚ nebo jím pověřený orgán státu Osvědčení o zvláštní odborné způsobilosti.

poštovné, apod.). Sazebník a zásady placení úhrad jsou zveřejněny na stránkách NBÚ.

2.8 Střet zájmů ve znění zákona č. 159/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů

NBÚ vede v souladu se zákonem č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů, registr oznámení veřejných funkcionářů (§ 2). Nahlížet a pořizovat si z registru opisy a výpisy má každý, kdo o to požádá, ale fotokopie oznámení NBÚ neposkytuje. Žádost o nahlížení do registru si může žadatel vyzvednout osobně v podatelně NBÚ, stáhnout elektronický formulář na stránkách NBÚ nebo vyžádat prostřednictvím veřejné datové sítě.

Nahlížení do registru je možné osobně v sídle NBÚ po předchozím sdělení pracovníka personálního oddělení NBÚ, který je oprávněn ověřit totožnost žadatele podle dokladu totožnosti nebo dálkovým přístupem. Dálkový přístup je jednorázový přístup do registru, který je umožněn žadateli za použití uživatelského jména a přístupového hesla. Tyto údaje obdrží žadatel poštou zasílanou do vlastních rukou. V souladu s § 13 odst. 6 výše uvedeného zákona má každý právo písemně sdělit NBÚ skutečnosti, které nasvědčují nepravdivosti nebo neúplnosti údajů uvedených v oznámení evidovaných v registru.

Dílčí závěr

Přestože je problematika OUI dostatečně popsána v Zákonu o OUI a v dalších prováděcích předpisech, je natolik složitá, že její zvládnutí vyžaduje specifické znalosti a zkušenosti. Komplikace způsobují nejen rozdílná opatření v rámci druhů zajištění OUI, ale i klasifikace stupňů utajení (PT, T, D, V) a rozdílná struktura bezpečnostní dokumentace pro státní orgány, fyzické osoby a podnikatele. Podrobné zdokumentování a realizace opatření v jednotlivých druzích OUI je hlavním předpokladem zvládnutí bezpečnostního řízení, které provádí NBÚ. Problematika OUI je ve své podstatě problematikou ochrany všech informací, protože informace představují pro řadu firem a státní organizace nesmírné hodnoty a jejich ohrožení nebo ztráta mohou mít pro tyto organizace

nedozírné následky. Problematika bezpečnosti musí být zaměřena do všech oblastí v rámci činnosti organizace, počínaje oblastí personální, přes organizační a administrativní až po oblast moderních technologií včetně elektronických informačních systémů. Cílem musí být vytvořit takové prostředí, ve kterém existuje bezpečnostní kultura jako výsledek uvědomělého a rozumného dodržování základních bezpečnostních zásad pro dosažení lepších výsledků.

Je nutné si uvědomit, že v důsledku nízké zaměstnanecké loajality, která je obecně nejsilnější hrozbou⁹² (způsobené nedostatečným proškolením, nebo dobře uváženou akcí podvratného charakteru), je v dnešní době kladen důraz na zabezpečení personální bezpečnosti - vhodně prováděný výběr zaměstnanců a následné uplatnění organizačních opatření.

⁹² Vnitřní hrozby jsou hrozby způsobující ztrátu, zničení dat nebo nedostupnost služby, které jsou způsobené lidskou chybou, poruchou nebo závadou. Lidské chyby jsou způsobené nedostatečným proškolením nebo dobře uváženou akcí podvratného charakteru. Uplatnění těchto hrozeb může způsobit neautorizovaný přístup k informacím, poškození systémových programů a uložených dat nebo zavedení škodlivého programového vybavení.

Vnější hrozby jsou hrozby způsobující ztrátu, zničení dat nebo nedostupnost služby, které jsou způsobeny náhodně nebo záměrně vyvolanou poruchou nebo závadou. V případě, že aktérem hrozby je člověk, jde zpravidla o osobu nemající přístup ke komunikačnímu a informačnímu systému.

Fyzické hrozby jsou hrozby způsobující ztrátu, zničení dat nebo nedostupnost služby, způsobené nehodou nebo živelní pohromou komunikačního a informačního systému.

3. STATISTIKA BEZPEČNOSTNÍCH ŘÍZENÍ A VYDANÝCH OSVĚDČENÍ

V souladu se zákonem č.106/1999 Sb., NBÚ zpracovává a vydává výroční zprávy⁹³ o své činnosti za jednotlivé druhy zajištění OUI, legislativní a právní činnost, mezinárodní spolupráci, výzkumnou a vývojovou činnost, státní dozor a metodickou činnost. V následujících podkapitolách popíší výsledky za vybrané druhy zajištění OUI v období let 2007 až 2010.

3.1 Přehled vydaných osvědčení pro fyzické a právnické osoby

NBÚ ve své práci v oblasti personální bezpečnosti postupuje podle dokumentu „Metodika bezpečnostního řízení“, který upřesňuje podle získaných zkušeností s cílem zkrátit dobu bezpečnostního řízení. Přehledy bezpečnostního řízení v letech 2007 až 2010 jsou uvedeny v následujících tabulkách.

Tabulka 2: Přijaté žádosti a ukončené bezpečnostní řízení v roce 2010

	Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
Přijaté žádosti	3 364	2 943	373	6 680
Osvědčení vydáno	3 221	2 461	215	5 897
Osvědčení nevydáno	19	13	1	33
Řízení zastaveno	127	79	15	221

Zdroj: Výroční zpráva o činnosti NBÚ za rok 2010, str. 15

Tabulka 3: Přijaté žádosti a ukončené bezpečnostní řízení v roce 2009

	Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
Přijaté žádosti	3 344	2 748	246	6 338
Osvědčení vydáno	3 226	2 567	327	6 120
Osvědčení nevydáno	20	8	0	28
Řízení zastaveno	126	56	5	187

Zdroj: Výroční zpráva o činnosti NBÚ za rok 2009, str. 17

⁹³ Národní bezpečnostní úřad [online]. Praha: NBÚ, 2012 [cit. 2012-02-10]. Dostupné na WWW:<<http://www.nbu.cz>>.

Tabulka 4: Přijaté žádosti a ukončené bezpečnostní řízení v roce 2008

	Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
Přijaté žádosti	4 059	2 930	343	7 332
Osvědčení vydáno	4 097	2 612	189	6 898
Osvědčení nevydáno	31	11	1	43
Řízení zastaveno	115	72	8	195

Zdroj: Výroční zpráva o činnosti NBÚ za rok 2008, str. 18

Tabulka 5: Přijaté žádosti a ukončené bezpečnostní řízení v roce 2007

	Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
Přijaté žádosti	4 695	3 267	200	8 162
Osvědčení vydáno	5 043	3 668	230	8 941
Osvědčení nevydáno	45	17	0	62
Řízení zastaveno	110	93	11	214

Zdroj: Výroční zpráva o činnosti NBÚ za rok 2007, str. 10

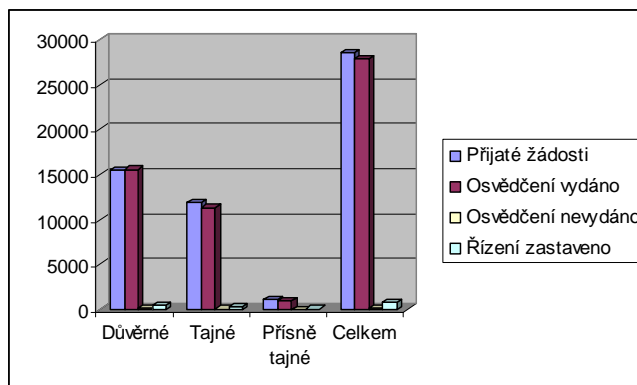
Celkový stav přijatých žádostí včetně ukončení bezpečnostního řízení v letech 2007 až 2010 je uveden v tabulce 6.

Tabulka 6: Přijaté žádosti a ukončené bezpečnostní řízení v letech 2007 až 2010

	Důvěrné	Tajné	Přísně tajné	Celkem
Přijaté žádosti	15 462	11 888	1 162	28 512
Osvědčení vydáno	15 587	11 308	961	27 856
Osvědčení nevydáno	115	49	2	166
Řízení zastaveno	478	300	39	817

Zdroj: Výroční zprávy o činnosti NBÚ za rok 2007, 2008, 2009, 2010

Graf 1: Grafické znázornění přijatých žádostí a ukončeného bezpečnostního řízení za léta 2007 až 2010.

Na základě dohod spolupracuje NBÚ při bezpečnostním řízení v rámci provádění úkonů zda fyzická osoba splňuje podmínky pro vydání osvědčení se zpravodajskými službami, Policií ČR a dalšími orgány státu a právníckými osobami.

Hlavními důvody pro nevydání nebo zrušení platnosti osvědčení fyzické osoby bylo z důvodu nesplnění podmínky bezpečnostní spolehlivosti, tzn. výskytu bezpečnostního rizika podle § 14, odst. 3, písm. d) Zákona o OUI⁹⁴. Tato skutečnost se může projevit v porušování právních předpisů, interních normativních aktů organizace nebo jejich obcházení. Převážnou motivací může být získání finanční částky nebo majetkový prospěch nebo neobjasnění nepřiměřených finančních nebo majetkových poměrů vzhledem k řádně přiznaným příjmům.

Dalším vzrůstajícím důvodem k nevydání nebo zrušení osvědčení fyzické osoby bylo nesplnění podmínky bezúhonnosti podle § 6, odst. 2, písm. c) Zákona o OUI a to z důvodu pravomocného odsouzení za spáchání úmyslného trestního činu jízdou vozidlem pod vlivem návykové látky.

3.2 Přehled vydaných certifikátů technických prostředků v rámci fyzické bezpečnosti

V oblasti fyzické bezpečnosti je nezbytnou podmínkou při OUI provedení certifikace technických prostředků, kterou provádí NBÚ v souladu s § 30 Zákona o OUI. V roce 2010 bylo přijato celkem 156 žádostí o certifikaci 454 technických prostředků a 40% žádostí muselo být po posouzení doplněno a upřesněno. Pouze v 15 případech byl certifikační proces ukončen bez vydání certifikátu. Vydáno bylo celkem 399 certifikátů, některé technické prostředky, které měly obdobné vlastnosti, byly sloučeny do jednoho certifikátu, a proto nesouhlasí počty uvedené v tabulce. Přehled počtu vydaných certifikátů jednotlivých technických zařízení v letech 2007 až 2010 je uveden v tabulce 7.

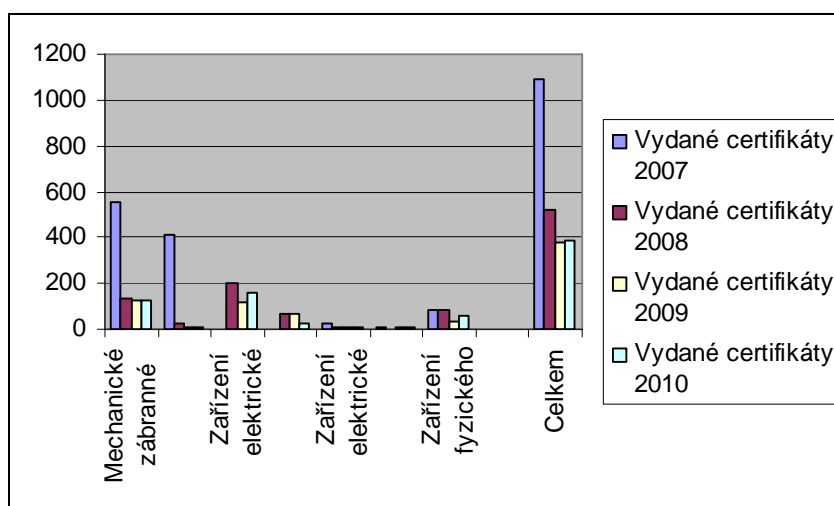
⁹⁴ Takové chování fyzické osoby, které má vliv na důvěryhodnost nebo ovlivnitelnost osoby.

Tabulka 7: Vydané certifikáty technických prostředků v letech 2007 až 2010

Technické prostředky	Vydané certifikáty			
	2007	2008	2009	2010
Mechanické zábranné prostředky	554	133	130	122
Elektrická zámková zařízení, systémy pro kontrolu vstupů	411	24	10	10
Zařízení elektrické zabezpečovací signalizace a tísňové systémy ⁹⁵	0	201	117	157
Speciální televizní systémy ⁹⁶	0	64	66	27
Zařízení elektrické požární signalizace	27	8	11	5
Zařízení sloužící k vyhledávání nebezpečných látek nebo předmětů (kovů)	12	4	5	6
Zařízení fyzického ničení nosičů informací	83	84	37	60
Zařízení proti pasivnímu a aktivnímu odposlechu UI	2	2	0	2
Celkem	1 089	520	376	389

Zdroj: Výroční zprávy o činnosti NBÚ za rok 2007, 2008, 2009, 2010

Graf 2: Grafické znázornění vydaných certifikátů technických prostředků v letech 2007 až 2010

3.3 Přehled certifikační a akreditační činnosti v rámci informačních systémů, kryptografických prostředků a pracovišť

Certifikační a akreditační činnost je v rámci OUI nezbytnou podmínkou při používání informačních systémů, kryptografických prostředků, stínících komor a kryptografických pracovišť. V rámci certifikace Národní bezpečnostní úřad ověřuje v souladu s § 46 Zákona o OUI způsobilost technických prostředků k OUI, informační systém k nakládání s UI, kryptografické prostředky k OUI,

⁹⁵ V roce 2007 zahrnuje mezi elektrická zámková zařízení, systémy pro kontrolu vstupů.

⁹⁶ V roce 2007 zahrnuje mezi elektrická zámková zařízení, systémy pro kontrolu vstupů.

kryptografické pracoviště pro vykonávání činností podle § 37 odst. 4, nebo stínící komory k OUI. Zjistí-li NBÚ způsobilost uvedených prostředků, vydá certifikát k jednotlivým prostředkům s náležitostmi podle § 46, odst. 4 až 9 Zákona o OUI. Akreditací oficiálně uzná, že prostředky jsou způsobilé provádět specifické činnosti a prostředky prokazují svou odbornou způsobilost, tj. jsou spolehlivé a je možno jim věřit.

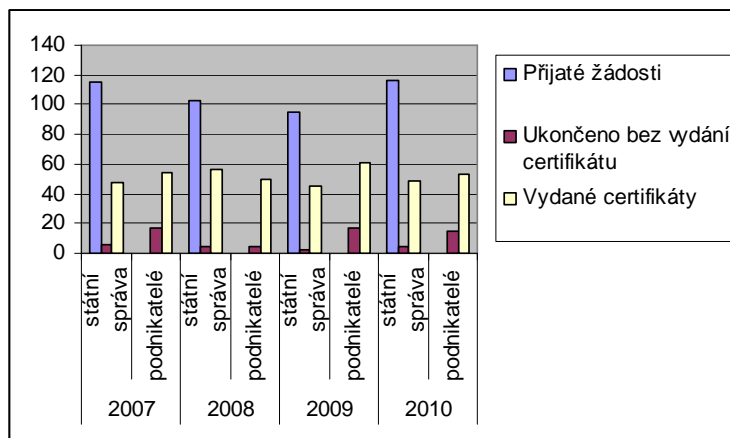
V následující části statisticky vyjádřím stav certifikace u informačních systémů v letech 2007 až 2010. Rozdíl mezi přijatými a vyřízenými žádostmi je způsoben skutečností, že v jednotlivých letech NBÚ vyřizoval neukončené žádosti předchozích let.

Tabulka 8: Certifikace a akreditace IS v letech 2007 až 2010

Rok	Subjekt	Přijaté žádosti	Ukončeno bez vydání certifikátu	Vydané certifikáty
2007	státní správa	115	6	47
	podnikatelé		17	54
2008	státní správa	103	5	57
	podnikatelé		5	50
2009	státní správa	95	2	45
	podnikatelé		17	61
2010	státní správa	116	5	49
	podnikatelé		15	53

Zdroj: Výroční zprávy o činnosti NBÚ za rok 2007, 2008, 2009, 2010

Graf 3: Grafické znázornění certifikace a akreditace IS v letech 2007 až 2010

Vydáním certifikátu IS práce nekončí jednou provždy. Právě naopak, dalo by se říci, že začíná, protože jakýkoliv zásah v rámci rozvoje IS musí být změny opět projednány a schváleny NBÚ. Musí dojít k opakování procesu certifikace a akreditace s provozovaným IS, kdy mohou nastat bezpečnostní problémy z hlediska použité technologie, rozšiřováním nebo vlivem nasazení prostředků kryptografické ochrany. Vyhláška č. 523/2005 Sb., o bezpečnosti informačních a komunikačních systémů a dalších elektronických zařízení nakládajících s UI a o certifikaci stínících komor, definuje rozsah a hloubku jejich zabezpečení.

Kryptografická ochrana utajovaných skutečností je zajišťována kryptografickými prostředky a odborně způsobilými pracovníky. Odbornou způsobilost pracovníků kryptografické ochrany utajovaných informací ověřuje NBÚ, nebo jím pověřená organizace. Právním předpisem jsou stanoveny způsoby použití, nasazování, evidence kryptografických prostředků, používání klíčových materiálů a zjišťování odborné způsobilosti pracovníků kryptografické OUI. Distribuci kryptografických materiálů (šifrových materiálů), tzv. kryptoklíčů, kryptozařízení, kryptopublikací, předávaných do ČR výbory a agenturami NATO pro vojenskou i civilní sféru, zajišťuje Národní Distribuční Agentura (NDA), která je delegovaná z NBÚ na MO ČR.

3.4 Četnost porušení ochrany utajovaných informací

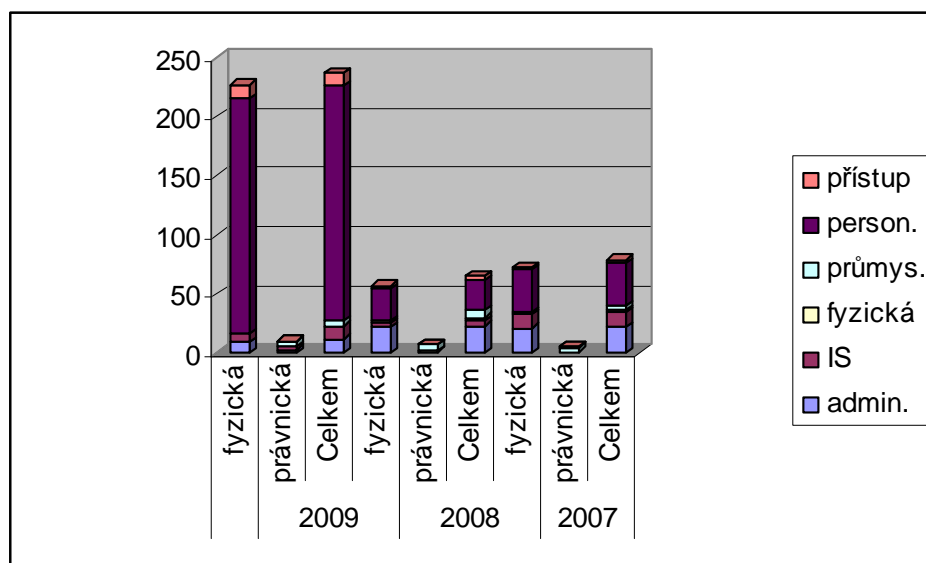
Ze statistických údajů zveřejňovaných NBÚ ve výročních zprávách je patrné, že nejvíce porušení OUI způsobují fyzické a právnické osoby. Výskyt porušení OUI v letech 2007 až 2009 (v roce 2010 nebylo ve výroční zprávě zveřejněno) je uveden v následující tabulce.

Tabulka 9: Četnost porušení ochrany utajovaných informací v letech 2007 až 2009

Rok	Osoba	Oblasti bezpečnosti ⁹⁷					Přístup neopráv. osoby k UI
		admin.	IS	fyzická	průmys.	person.	
2009	fyzická	9	8	0	0	199	11
	právnícká	3	3	0	4	0	0
	Celkem	12	11	0	4	199	11
2008	fyzická	22	4	2	0	26	3
	právnícká	1	0	1	6	0	0
	Celkem	23	4	3	6	26	3
2007	fyzická	21	12	2	0	36	2
	právnícká	1	0	0	4	0	1
	Celkem	22	12	2	4	36	3

Zdroj: Výroční zprávy o činnosti NBÚ za roky 2009, 2008, 2007

Graf 4: Grafické znázornění četnosti porušení OUI v letech 2007 až 2010

Z výše uvedeného grafu je vidět, že počet porušení OUI roste, což znamená, že dochází k poklesu odpovědnosti a porušování právních norem.

V průběhu let 2007 až 2010 bylo řešeno celkem 596 případů porušení Zákona o OUI, z toho 494 případů v oblasti utajovaných informací 102 případů bezpečnostní způsobilosti. Celkový přehled je uveden v tabulce 8.

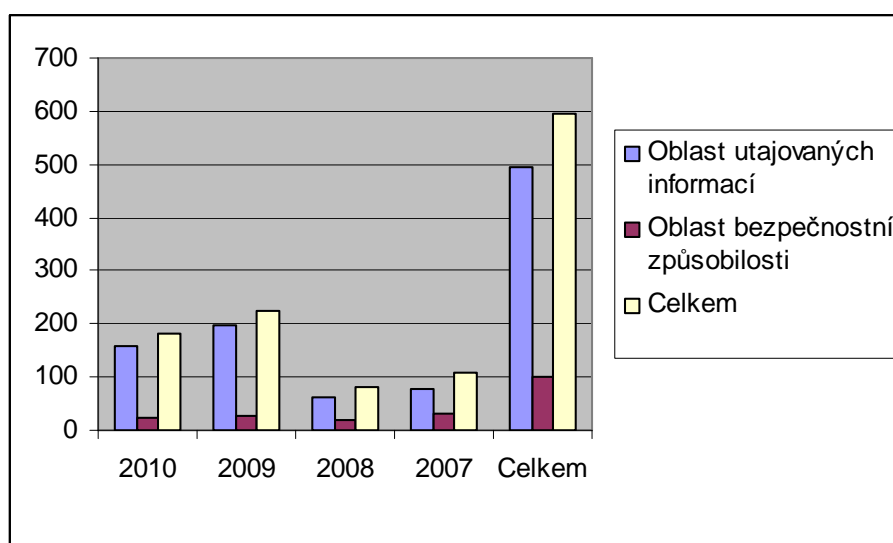
⁹⁷ Admin. – administrativní, IS – informačních systémů, průmys. – průmyslová, pers. - personální

Tabulka 10: Porušení Zákona o OUI v letech 2007 až 2010

Rok	Oblast utajovaných informací	Oblast bezpečnostní způsobilosti	Celkem
2010	158	25	183
2009	198	28	226
2008	62	18	80
2007	76	31	107
Celkem	494	102	596

Zdroj: Výroční zprávy o činnosti NBÚ za roky 2010, 2009, 2008, 2007

Graf 5: Grafické znázornění porušení Zákona o OUI v letech 2007 až 2010

Statistika zahájení správního řízení včetně uložených trestů je popsána v následující podkapitole.

3.5 Přehled správních řízení

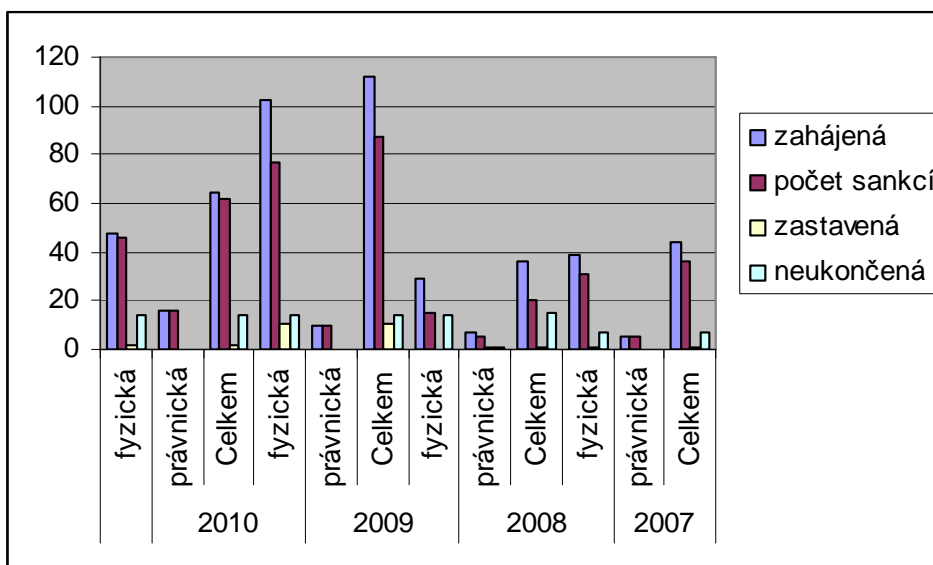
V průběhu let 2007 až 2010 bylo s fyzickými nebo právnickými osobami zahájeno celkem 256 správních řízení. Celkový přehled včetně formy ukončení správního řízení je uveden v následující tabulce.

Tabulka 11: Správní řízení v letech 2007 až 2010

Rok	Osoba	Správní řízení (SŘ)			
		zahájená	počet sankcí	zastavená	neukončená
2010	fyzická	48	46	2	14
	právnícká	16	16	0	0
	Celkem	64	62	2	14
2009	fyzická	102	77	11	14
	právnícká	10	10	0	0
	Celkem	112	87	11	14
2008	fyzická	29	15	0	14
	právnícká	7	5	1	1
	Celkem	36	20	1	15
2007	fyzická	39	31	1	7
	právnícká	5	5	0	0
	Celkem	44	36	1	7

Zdroj: Výroční zprávy o činnosti NBÚ za roky 2010, 2009, 2008, 2007

Graf 6: Grafické znázornění počtu správních řízení v letech 2007 až 2010

Přehled o udělení pokuty za porušení OUI je uvedeno v tabulce 12.

Tabulka 12: Udělené pokuty v letech 2007 až 2010

Rok	Počet případů	Udělené pokuty (Kč)		Celkem za pokuty (Kč)
		Fyzická osoba	Právnícká osoba	
2007	31	28 000	42 500	77 500
2008	17	75 500	60 000	135 500
2009	85	216 500	287 000	503 500
2010	58	162 500	95 000	257 500

Zdroj: Výroční zprávy o činnosti NBÚ za roky 2010, 2009, 2008, 2007

Dílčí závěr

Z výše uvedených statistických údajů je vidět, že k porušení jednotlivých oblastí OUI dochází. Domnívám se, že v současné době je největším problémem uvést nebo objasnit v dotazníku finanční problémy. A právě tyto skutečnosti jsou klasifikovány jako bezpečnostní riziko podle § 14, odst. 3, písm. i)⁹⁸ Zákona o OUI a jsou důvodem k nevydání nebo odebrání osvědčení nebo dokladu.

Nemalým problémem je rovněž nejen rozdílnost bezpečnostních opatření v důsledku klasifikace stupňů utajení (V, D, T, PT), ale i rozdílná struktura stanovené bezpečnostní dokumentace pro orgány státu, fyzické osoby a podnikatele. Na druhé straně je nutné si uvědomit, že absolvovat úspěšně bezpečnostní řízení a stát se držitelem osvědčení nebo dokladu je v prostředí hospodářské soutěže chápáno jako konkurenční výhoda. Mezi další přínosy bezesporu patří účast ve vybraných výběrových řízeních a garance obecné spolehlivosti.

V současné době je rovněž nutné si uvědomit přímou spojitost mezi bezpečnostní prověrkou a podnikáním v souvislosti se zákonem č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách (dále jen VZ). Uchazečem VZ mohou být v mnoha případech pouze podnikatelé, kteří splňují kvalifikační předpoklady (např. jsou držitelé osvědčení NBÚ na stupeň utajení Důvěrné). Je nutné zdůraznit, že i zahraniční instituce veřejné listiny NBÚ uznávají a držitelé se mohou účastnit VZ v rámci států EU vzhledem k tomu, že absolvovali ekonomické, procesní

⁹⁸ Za bezpečnostní riziko lze považovat: opakované neposkytnutí nezbytné součinnosti při bezpečnostním řízení zahájeném podle § 101 odst. 1 (odst. 1- Řízení o zrušení platnosti osvědčení fyzické osoby, osvědčení podnikatele nebo dokladu NBÚ zahájí, existuje-li důvodná pochybnost o tom, že držitel takové veřejné listiny i nadále splňuje podmínky pro její vydání - § 12, 16 a 81).

a personální opatření v rámci bezpečnostního řízení. Přehledy platných i neplatných osvědčení, dokladů a certifikátů jsou k nahlédnutí na stránkách NBÚ⁹⁹.

Rychlý rozvoj telekomunikací, komunikačních a informačních systémů přináší nutnost řešit OUI v nich zpracovávaných, ukládaných a přenášených. Informační systémy používané k nakládání s utajovanými skutečnostmi jsou povinně certifikovány NBÚ nebo jím pověřenou organizací. Utajované informace musí podléhat kontrole původce a musí se s nimi zacházet v souladu s bezpečnostní politikou státu. Základem „zdravé“ národní informační bezpečnosti je stanovení odpovědnosti organizace za shromažďování a poskytování informací. Nové požadavky na IS jsou kladeny zejména v rámci plnění úkolů EU a NATO, proto zaměstnanci NBÚ neustále poskytují žadatelům potřebné konzultace pro zabezpečení určitého IS. V minulých letech proběhlo několik opakovaných certifikací významných IS¹⁰⁰ v několika ministerstvech a úřadech státní správy.

Zefektivnění, zjednodušení a podrobné zdokumentování přijatých opatření v rámci jednotlivých druhů zajištění OUI povede ke snížení porušení OUI a bude předpokladem úspěšného bezpečnostního řízení včetně snížení počtu správních řízení. Vzhledem k současné politické situaci doporučuji ustavit zákonem, že i prezident, vláda, parlament, ministři a vědecká pracoviště musí mít povinně bezpečnostní prověrky, čímž by se zamezilo úniku informací, ovlivnitelnosti osob a korupce ve veřejné správě.

⁹⁹ Národní bezpečnostní úřad v Praze [online]. Praha 2012 [2012-02-01]. Dostupné na WWW: <<http://www.nbu.cz/cs/informacni-centrum/seznamy/>>.

¹⁰⁰ Národní bezpečnostní úřad [online] Praha 2012 [cit. 2012-02-10]. VEGA-D – utajené spojení pro stupeň „D“ vládního IS, který vybuodovalo MV ČR, doplňuje utajení spojení VEGA-T, resortní IS Beta pro MV ČR, opakovaná akreditace národních uzlů systémů FADO a IS Europol na MV ČR, systém BICES na MO ČR, akreditace systému NATO-CZ NOAN (CRONOS) u resortů státní správy, Extranet-R a přípojný bod EU Extranet-R (ČR byla připojena na první země EU k centru v Bruselu) na MZV ČR, apod.

4. MEZINÁRODNÍ VZTAHY A OCHRANA UTAJOVANÝCH INFORMACÍ

Česká republika je členem řady mezinárodních organizací a s tím se pojí rovněž bezpečnostní závazky vůči spojencům. V bezpečnostní oblasti se zahraniční politika ČR soustředí na prevenci a řešení hrozeb vojenského i nevojenského charakteru. Mezi aktuální hrozby, kterým je ČR přímo či nepřímo vystavena, patří terorismus, šíření zbraní hromadného ničení a jejich nosičů, kybernetické útoky, nestabilita a regionální konflikty v euroatlantickém prostoru a jeho okolí, organizovaný zločin a korupce, negativní aspekty migrace, přerušení dodávek strategických surovin nebo energie a důsledky živelních pohrom či průmyslových havárií. Tyto okolnosti výrazně ovlivňují podobu bezpečnostní a zahraniční politiky. Roste význam komplexního přístupu, který kombinuje vojenské a civilní nástroje, včetně diplomatických a ekonomických prostředků s využitím všech mezinárodních mechanismů. Základním pilířem bezpečnosti ČR i ztělesněním transatlantické vazby zůstává Severoatlantická aliance (NATO).

V oblasti ochrany utajovaných informací má Národní bezpečnostní úřad jako ústřední správní úřad ve své pravomoci přípravu návrhů na sjednávání smluv o výměně a vzájemné OUI. V rámci stanovení priorit v této oblasti vychází nejen z praktické potřeby výměny UI s konkrétními státy, ale i z potřeby zajistit těmto informacím odpovídající ochranu.

Výměna UI se uskutečňuje na základě *uznání bezpečnostního oprávnění* jednotlivých členských zemí a podmínky pro přístup k UI definuje § 62 Zákona o OUI. Uznání bezpečnostního oprávnění provádí NBÚ na základě *žádosti* nepodnikající fyzické osoby nebo podnikatele, kteří jsou držiteli bezpečnostního oprávnění (osvědčení, doklad). Žádost obsahuje jméno, příjmení a akademický titul držitele bezpečnostního oprávnění, datum a místo narození, adresu trvalého pobytu držitele bezpečnostního oprávnění, státní občanství držitele bezpečnostního oprávnění, u podnikatele jeho identifikaci firmou nebo názvem, identifikační číslo a sídlo, důvod, proč má být provedeno uznání, dobu, na kterou má být uznání provedeno, a podpis držitele bezpečnostního oprávnění a adresu, na

kteřou má být uznání doručeno. K žádosti je nutné připojit úřední překlad bezpečnostního oprávnění nebo jeho ověřenou kopii.

Režim návštěv je upraven v mezinárodních smlouvách o výměně a vzájemné OUI a bezpečnostními předpisy NATO, obecně však platí, že návštěvy jsou předmětem předchozího schválení národních bezpečnostních úřadů daných zemí. V případě návštěv na území ČR je stanoven následující postup:

Bezpečnostní pracovník organizace (odpovědná osoba), jejíž pracovníci hodlají navštívit zařízení v ČR, vyplní formulář žádosti o povolení návštěvy a zašle ho příslušnému bezpečnostnímu úřadu svého státu. Ten na žádosti potvrdí, že uvedené osoby jsou držiteli bezpečnostního oprávnění pro příslušný stupeň utajení.

Bezpečnostní úřad cizí moci potvrzenou žádost zašle NBÚ, který návštěvu povolí nebo zamítne. O výsledku svého rozhodnutí vyrozumí zařízení, které má být navštíveno.

V případě požadovaných návštěv českých občanů v zahraničí je následující postup:

Bezpečnostní pracovník organizace, jejíž pracovníci hodlají uskutečnit návštěvu zařízení v zahraničí, vyplní formulář žádosti o povolení návštěvy a zašle ho NBÚ.

NBÚ na žádosti potvrdí, že uvedené osoby jsou držiteli bezpečnostního oprávnění pro příslušný stupeň utajení a potvrzenou žádost zašle příslušnému bezpečnostnímu úřadu daného státu.

V současné době se NBÚ snaží zprostředkovat své zkušenosti státům, které kandidují na členství v NATO (např. Srbsku - při budování národního bezpečnostního úřadu, Makedonii, Chorvatsku - poskytuje asistenci ve specifických oblastech bezpečnosti).

4.1 Poskytování utajovaných informací v rámci mezinárodního styku

Výměna informací se uskutečňuje na základě podepsaných smluv nebo dohod. Sjednávání smluv a dohod o OUI je v souladu se zahraničně politickými zájmy ČR stejně jako se závazky, které pro ČR vyplývají z členství v EU a NATO. Smlouvy a dohody o vzájemné výměně a OUI upravují nejen režim poskytování UI mezi ČR a druhou smluvní stranou, ale i ochranu předaných UI a spolupráci správních orgánů odpovědných za jejich ochranu. K ratifikaci je v souladu s článkem 49 Ústavy potřebný souhlas obou komor Parlamentu, protože se jedná o oblast, která spadá pod zákonné normy.

Podle dokumentu „Směrnice vlády pro sjednávání, vnitrostátní projednávání, provádění a ukončování platnosti mezinárodních smluv“, která byla schválena usnesením vlády č. 131 ze dne 11.2.2004 se jedná o mezinárodní smlouvy prezidentské kategorie.

NBÚ aktivně spolupracuje s ostatními národními bezpečnostními úřady¹⁰¹ členských států EU a NATO v oblasti výměny zkušeností, provádění úkonů v bezpečnostním řízení, uznávání bezpečnostních oprávnění, povolování návštěv, které předpokládají přístup k utajovaným informacím, atd.

4.2 Mezinárodní smlouvy

Národní bezpečnostní úřad, který má ve své kompetenci oblast ochrany utajovaných informací a přípravu návrhů sjednávání smluv o OUI vychází z praktické potřeby výměny UI s konkrétními státy a současně z potřeby zajistit informacím odpovídající ochranu. Platné smlouvy o OUI jsou dostupné na

¹⁰¹ Národní bezpečnostní úřad [online]. Praha: NBÚ, 2012 [cit. 2012-02-10]. Dostupné na WWW:<<http://www.nbu.cz>>. Seznam Národních bezpečnostních úřadů – Albánie, Belgie, Bulharsko, Dánsko, Německo, Estonsko, Řecko, Španělsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Lotyšsko, Litva, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Nizozemsko, Rakousko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Slovinsko, Slovensko, Finsko, Švédsko, Spojené Království, Norsko, Chorvatsko, Gruzie, Makedonie.

stránkách NBÚ¹⁰². V působnosti Ministerstva obrany byly navíc sjednány smlouvy o vzájemné ochraně vojenských utajovaných skutečností s Jihoafrickou republikou, Norským královstvím, Rumunskem, Spolkovou republikou Německo a Švédským královstvím.

Česká republika, jako člen Atlantické aliance a EU, se stala platným spolupracovníkem mnoha mezivládních institucí a organizací operujících v euroatlantickém prostoru. Základní instituce určené k evropské obraně Organizace Severoatlantické smlouvy (NATO), Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE), Západoevropská unie (ZEU) se navzájem všechny doplňují a utvářejí jeden celek. Do této skupiny v podstatě patří i Evropská unie a Rada Evropy¹⁰³. Na základě smluv, deklarací a memorand z pořádaných summitů tuto vzájemnou pomoc postupně prohlubují.

Evropská unie v rámci svého druhého pilíře o společné zahraniční a bezpečnostní politice dává jasně najevo, že jde o ochranu společných hodnot, nezávislosti, zachování míru, posílení mezinárodní bezpečnosti, upevnění demokracie, respektování lidských práv a svobod. Realizace této politiky je na Evropské radě a Radě EU čl. 13 smlouvy o EU.

Evropská rada usměrňuje společnou zahraniční a bezpečnostní politiku a přijímá konkrétní rozhodnutí o společné strategii členských států. Společná stanoviska čl. 15 smlouvy o EU přijímá už Rada Evropy, která jsou pro členské státy závazná (situace v Afganistanu – mise, humanitární pomoc). Rada dále potvrzuje společné akce čl. 14 smlouvy o EU (vysílání pozorovatelů při volbách, společná opatření a jejich kontrola na vývoz vojenského zařízení do třetích zemí) a dále je oprávněná (Amsterodamská smlouva 1997) v souladu s čl. 14 uzavírat dohody s jedním či více státy nebo mezinárodními organizacemi.

Oblast policejní a soudní spolupráce v trestních záležitostech řešila Maastrichtská smlouva z roku 1992 a dále Amsterodamská smlouva z roku 1997 tzv. třetí pilíř EU. Cílem těchto smluv byl předpoklad úzké spolupráce

¹⁰² Národní bezpečnostní úřad [online]. Praha: NBÚ, 2012 [2012-02-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.nbu.cz/cs/mezinarodni-vztahy/mezinarodni-smlouvy-o-vymene-a-vzajemne-ochrane-utajovanych-informaci/>>.

¹⁰³ Matějka D., Piró K., Česká republika v NATO, Česká atlantická komise. Praha 1999, s. 49.

policejních, celních a jiných příslušných orgánů členských států realizovanou přímo nebo prostřednictvím Europolu, dále úzké spolupráce soudních a příslušných orgánů členských států přímo nebo prostřednictvím Evropské jednotky pro soudní spolupráci – Eurojustu a proximace předpisů trestního práva členských států v nevyhnutých případech. Na základě těchto opatření lze povolit působení soudních a policejních orgánů na území jiných členských států. S těmito opatřeními souvisí jednomyslné rozhodování, suverenita státní moci jednotlivých států a požadavek souhlasu daného státu, kterého se to dotýká¹⁰⁴.

Oba dva pilíře jsou propojené a významně zasahují i do prvního pilíře EU, tedy do našeho normálního života v oblastech jako je třeba doprava, společný trh, obchod, ekologie, rybolov, azylová a přistěhovalecká politika, vědeckovýzkumná činnost, Schengenský prostor a další¹⁰⁵.

Dílčí závěr

Česká republika se od svého vzniku v roce 1993 zapojuje do aktivit vyplývajících z mezinárodních smluv a dohod v oblasti společné zahraniční, bezpečnostní a hospodářské politiky. Jednání probíhají na politické a pracovní úrovni, předseda vlády a představitelé státní správy se účastní na vrcholných setkáních hlav států a vlád členských států EU a NATO. V bezpečnostní oblasti se zahraniční politika soustředí na prevenci a řešení hrozeb vojenského i nevojenského charakteru.

Své cíle a zájmy ČR prosazuje jako součást evropských a světových demokracií. Je si vědoma, že stabilita a prosperita v globálním a regionálním měřítku je nemyslitelná bez zájmu o mírovou spolupráci a funkční kolektivní bezpečnost včetně úsilí o udržitelný rozvoj a respektování lidských práv.

¹⁰⁴ Klučka J., Mazák J. a kolektiv, *Základy evropského práva*. Bratislava: IURA EDITION 2004, s. 370.

¹⁰⁵ Odborný redakční tým UJAK Praha, *Po stopách evropské unie*. Informační kancelář EP.

ZÁVĚR

Cílem mé práce bylo popsat vývoj veřejné správy v českých zemích ve 20. století, vstup do NATO a EU, vznik a činnost Národního bezpečnostního úřadu a analyzovat současný stav ochrany utajovaných informací. Práce přináší:

- podklady k aktivitám, které se týkají problematiky ochrany utajovaných informací a bezpečnostního řízení,
- statistiku bezpečnostních řízení a vydaných osvědčení fyzickým osobám za určité období,
- vlastní názory k problematice ochrany utajovaných informací.

Ve své práci jsem se snažila poukázat na současný stav a perspektivní zlepšení zaměření výběru osob v rámci bezpečnostního řízení. Práce může být určitým podnětem k zamyšlení odpovědného týmu při zajišťování ochrany utajovaných informací nebo při tvorbě nových právních předpisů a norem.

Zpracování zadaného tématu (mé diplomové práce) bylo v současné době dosti obtížné. Je nedostatek adekvátních využitelných informací, dostupná literatura je velmi obecná, neposkytuje konkrétní údaje z oblasti ochrany utajovaných informací. Dalším důvodem obtížnosti byla vysoká časová náročnost při získávání zdrojových informací (*nutnost osobních jednání a konzultací s odpovědnými pracovníky*) nezbytných pro zpracování analýzy současného stavu.

Za přínosy diplomové práce považuji:

- využití jako studijního materiálu pro všechny formy studia specializace vývoje státní správy a ochrany utajovaných informací (od bakalářské formy studia až po doktorandský studijní program),
- logické, systémové a věcné uspořádání jednotlivých kapitol.

SEZNAM POUŽITÉ ČESKÉ LITERATURY A PRAMENŮ

MONOGRAFIE

BALABÁN, M., DUCHEK, J., STEJSKAL, L., *Kapitoly o bezpečnosti*. Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1440-3.

BOHATA, I., *Místo a úloha policie ve státním aparátu buržoazního Československa v letech 1918-1938*. Federální ministerstvo vnitra, Praha 1980.

BOHATA, I., *Protiletadlová úloha četnictva v letech 1918-1938*. Federální ministerstvo vnitra, Praha 1978.

FIDLER, J., MAREŠ, P., *Dějiny NATO*. Nakladatelství Paseka, Praha 1997. ISBN 80-7185-145-0.

HAD, M., PIKNA, B., *Druhý a třetí pilíř Evropské unie*. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí ČR, 2001. ISBN 80-86345-06-8, ISBN 80-86506-01-0.

HLEDÍKOVÁ, Z., JANÁK, J., DOBEŠ, J., *Dějiny správy v Českých zemích od počátku státu po současnost*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2007. ISBN 978-80-7106-906-5.

KOLEKTIV AUTORŮ, *Veřejná správa v České republice*. Praha: 2. rozšířené vydání, Ministerstvo vnitra ČR, 2005. ISBN 80-239-4709-5.

LACINA, K., ČECHÁK, V., *Vývoj systémů veřejné správy*. Praha: 1. vydání, nakladatelství Professional Publishing, 2001. ISBN 80-86419-13-4.

MALÝ, K. a kol., *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. Praha: 4. vydání, nakladatelství Leges, 2010. ISBN 978-80-87212-39-4.

MORAVCOVÁ, D., *Bydlení v nájemních bytech, privatizace bytů*. Praha 2010, bakalářská práce.

WAISOVÁ, Š. a kol., *Bezpečnost a strategie. Východiska – Stav – Perspektivy*. Dobrá Voda, 2003. ISBN 80-86473-46-5.

ZÁKONNÉ NORMY, INTERNÍ PŘEDPISY

ÚSTAVNÍ ZÁKON č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ve znění pozdějších předpisů.

ZÁKONY, NAŘÍZENÍ VLÁDY A VYHLÁŠKY uvedené v textu diplomové práce.

ELEKTRONICKÁ MÉDIA A WEBOVÉ STRÁNKY

ASPI¹⁰⁶ - Automatizovaný systém právních informací. Bližší informace o systému jsou dostupné na adrese <http://www.systemaspi.cz>.

Národní bezpečnostní úřad [online]. Praha: NBÚ, 2012 [cit. 2012-02-10]. Dostupné na WWW:<http://www.nbu.cz>.

SEZNAM POUŽITÉ ZAHRANIČNÍ LITERATURY A PRAMENŮ V ORIGINÁLE

BÁTOVSKÝ, J., *Ochrana utajovaných skutečností* (Právne predpisy). Bratislava: Vydavateľstvo obzor, 1973.

¹⁰⁶ Systém je standardem pro práci s právními informacemi. Jádro systému je tvořeno třemi základními částmi - moduly: PŘEDPISY (*odštěpením od modulu vznikly moduly usnesení vlády ČR a veřejnoprávní smlouvy obcí ČR*), JUDIKATURA (*odštěpením od modulu vznikl modul vybraná judikatura, modul uživatelská literatura*) a LITERATURA. Ty jsou doplněny o volitelné aplikace, ze kterých se postupně vyvinulo několik dalších rozšiřujících modulů: PŘEDPISY EU a JUDIKATURA ESD, SAMOSPRÁVA (předpisy měst a obcí ČR), VZORY, BIBLIOGRAFIE A MERITUM. Specifickou aplikací určenou pro výpočty např. úroků a poplatků z prodlení, soudních poplatků, odměn advokátů, notářů a dalších, cestovného či běhu lhůt jsou KALKULAČKY. Koncepce ASPI vychází z charakteru našeho právního řádu, za jehož dominantní znaky lze označit zejména velké množství právních předpisů a vysokou frekvenci jejich změn, odráží právní kulturu v našich zemích v rozsahu přes tři staletí a nabízí komplexní přehled a zdroje ve všech oblastech práva. Součástí systému jsou také služby, které uživatelům poskytují rychlý a aktuální přehled o všech změnách a nových předpisech, podporu při práci s texty, předpisy atd.

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Seznam tabulek

Tab. 1	Podmínky pro vydání oznámení, osvědčení nebo dokladu podle stupně utajení	38
Tab. 2	Přijaté žádosti a ukončené bezpečnostní řízení v roce 2010	51
Tab. 3	Přijaté žádosti a ukončené bezpečnostní řízení v roce 2009	51
Tab. 4	Přijaté žádosti a ukončené bezpečnostní řízení v roce 2008	52
Tab. 5	Přijaté žádosti a ukončené bezpečnostní řízení v roce 2007	52
Tab. 6	Přijaté žádosti a ukončené bezpečnostní řízení v letech 2007 až 2010	52
Tab. 7	Vydané certifikáty technických prostředků v letech 2007 až 2010 ..	54
Tab. 8	Certifikace a akreditace IS v letech 2007 až 2010	55
Tab. 9	Četnost porušení ochrany utajovaných informací v letech 2007 až 2009	57
Tab. 10	porušení Zákona o OUI v letech 2007 až 2010	58
Tab. 11	Správní řízení v letech 2007 až 2010	59
Tab. 12	Udělené pokuty v letech 2007 až 2010	60

Seznam grafů

Graf č. 1	Grafické znázornění přijatých žádostí a ukončeného bezpečnostního řízení za léta 2007 až 2010	52
Graf č. 2	Grafické znázornění vydaných certifikátů technických prostředků v letech 2007 až 2010	54
Graf č. 3	Grafické znázornění certifikace a akreditace IS v letech 2007 až 2010	55
Graf č. 4	Grafické znázornění četnosti porušení OUI v letech 2007 až 2010	57
Graf č. 5	Grafické znázornění porušení Zákona o OUI v letech 2007 až 2010 ..	58
Graf č. 6	Grafické znázornění počtu správních řízení v letech 2007 až 2010	59

SEZNAM PŘÍLOH

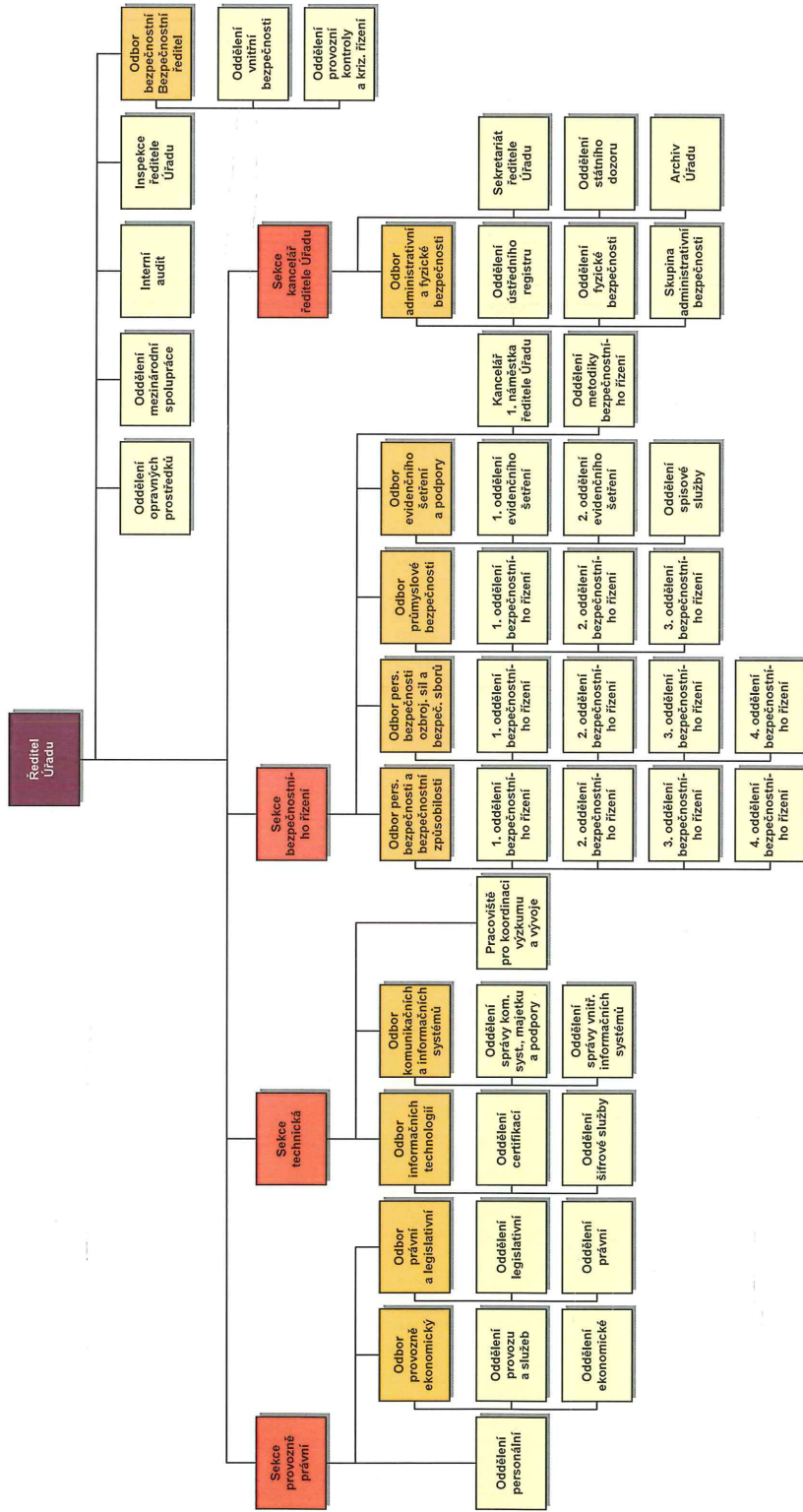
PŘÍLOHA A -	ORGANIZAČNÍ SCHÉMA NÁRODNÍHO BEZPEČNOSTNÍHO ÚŘADU OD 1.10.2010	I
PŘÍLOHA B -	ŽÁDOST FYZICKÉ OSOBY, ŽÁDOST O DOKLAD, ŽÁDOST O VYDÁNÍ OZNÁMENÍ FYZICKÉ OSOBY	II
PŘÍLOHA C -	PROHLÁŠENÍ FYZICKÉ OSOBY O ZPŮSOBILOSTI K PRÁVNÍM ÚKONŮM	V
PŘÍLOHA D -	PROHLÁŠENÍ K OSOBNOSTNÍ ZPŮSOBILOSTI	VI
PŘÍLOHA E -	PROHLÁŠENÍ O ZPROŠTĚNÍ POVINNOSTI MLČENLIVOSTI	VII
PŘÍLOHA F -	DOTAZNÍK FYZICKÉ OSOBY	VIII
PŘÍLOHA G -	OSVĚDČENÍ, OZNÁMENÍ, DOKLAD	XIV
PŘÍLOHA H -	POUČENÍ	XVII

SEZNAM ZKRATEK

ČSR	Československá republika
ČR	Česká republika
ČS	Československá
ČSFR	Československá federativní republika
ČSSR	Československé socialistické republiky
BIS	Bepečnostní informační služba
BP	Bezpečnostní politika
EK	Evropská komise
ES	Evropské společenství
EU	Evropská Unie
KSČ	Komunistická strana Československa
MNV	Místní národní výbor
NATO	Severoatlantické aliance (North Atlantic Treaty Organization)
NBÚ	Národní bezpečnostní úřad
NV	Národní výbor
ONV	Okresní národní výbor
OUI	Ochrana utajovaných informací
OUS	Ochrana utajovaných skutečností
PČR	Policie ČR
PfP	Partnerství pro mír (Partnership for Peace)
SNB	Sbor národní bezpečnosti
UI	Utajované informace
ÚNV	Ústřední národní výbor
VB	Veřejná bezpečnost
VS	Varšavská smlouva
Zákon o OUI	Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti
ZNV	Zemský národní výbor

PŘÍLOHY

Příloha A: Organizační schéma Národního bezpečnostního úřadu od 1.10.2010

Zdroj: Zpráva o činnosti NBÚ za rok 2010

Příloha B: Žádost fyzické osoby, žádost o doklad, žádost o vydání oznámení fyzické osoby

Příloha č. 5 k vyhlášce č. 363/2011 Sb.

Vzor

ŽÁDOST FYZICKÉ OSOBY

(§ 94 odst. 1 zákona č. 412/2005 Sb.)

Žádám o vydání osvědčení fyzické osoby

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Místo narození:

Pro stupeň utajení:

Zdůvodnění nutnosti přístupu k utajované informaci

(včetně uvedení funkce nebo činnosti v rámci služebního poměru nebo pracovněprávního, členského či obdobného vztahu, na jehož základě má být osvědčení fyzické osoby vydáno):

.....
.....
.....

Prohlašuji, že údaje uvedené v žádosti a jejích přílohách jsou pravdivé, seznámil/a jsem se s podmínkami bezpečnostního řízení a souhlasím s jeho provedením.

Vdne.....

.....
Podpis fyzické osoby

Potvrzení zdůvodnění nutnosti přístupu k utajované informaci

Označení odpovědné osoby/bezpečnostního ředitele nebo toho, kdo bude utajovanou informaci poskytovat

Označení subjektu:

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Přístup k utajované informaci nutný z důvodu obsazení místa stanoveného podle § 69 odst. 1. písm. b) zákona (uvést označení místa nebo funkce a zařazení v tomto přehledu):

Specifikace utajovaných informací, které na daném místě nebo funkci již byly poskytnuty nebo vznikaly, a utajovaných informací, které zde budou v budoucnu poskytnuty nebo mohou vznikat:

.....
.....

Vdne.....

.....
Podpis

Otisk razítka

*Nehodící se škrtněte

Vzor

ŽÁDOST O DOKLAD
(§ 99 odst. 1 zákona č. 412/2005 Sb.)

Žádám o vydání dokladu o bezpečnostní způsobilosti fyzické osoby:

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Místo narození:

Citlivá činnost:

Ustanovení právního předpisu, podle kterého bude vykonávána citlivá činnost:
.....
.....

Prohlašuji, že údaje uvedené v žádosti a jejích přílohách jsou pravdivé, seznámil/a jsem se s podmínkami bezpečnostního řízení a souhlasím s jeho provedením.

Vdne.....

.....
Podpis fyzické osoby

Potvrzení zdůvodnění výkonu citlivé činnosti včetně popisu konkrétního místa nebo funkce vztahující se k výkonu citlivé činnosti:

.....
.....

Odpovědná osoba nebo jí pověřená osoba

Označení subjektu:

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Vdne.....

.....
Podpis
Otisk razítka

Vzor

ŽÁDOST O VYDÁNÍ OZNÁMENÍ FYZICKÉ OSOBY

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Místo narození:

Pro stupeň utajení:

Zdůvodnění nutnosti přístupu k utajované informaci:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....
Datum a podpis fyzické osoby

Příloha C: Prohlášení fyzické osoby o způsobilosti k právním úkonům

Příloha č. 1 k vyhlášce č. 363/2011 Sb.

Vzor

PROHLÁŠENÍ FYZICKÉ OSOBY O ZPŮSOBILOSTI K PRÁVNÍM ÚKONŮM

(§ 7 zákona č. 412/2005 Sb.)

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Adresa místa trvalého pobytu:

1. Prohlašuji, že **jsem – nejsem** plně způsobilý/á k právním úkonům.
2. Prohlašuji, že jsem v minulosti **byl/a – nebyl/a** zbaven/a způsobilosti k právním úkonům a že má způsobilost k právním úkonům **byla – nebyla** omezena.
3. V případě, že jste se v bodě 1 vyjádřil/a záporně nebo v bodě 2 kladně, uveďte:

- a) Název soudu, který příslušné rozhodnutí vydal:

.....
.....

- b) Číslo jednací rozhodnutí soudu:

.....
.....

- c) Časové období, po které jste byl/a zbaven/a způsobilosti k právním úkonům nebo po které byla Vaše způsobilost k právním úkonům omezena:

.....
.....

V dne

.....
Podpis

*Nehodící se škrtněte

Příloha D: Prohlášení k osobnostní způsobilosti

Příloha č. 2 k vyhlášce č. 363/2011 Sb.

Vzor

PROHLÁŠENÍ K OSOBNOSTNÍ ZPŮSOBILOSTI

(§ 13 zákona č. 412/2005 Sb.)

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Adresa místa trvalého pobytu:

1. Prohlašuji, že **jsem – nejsem*** léčen/a psychiatrem a **jsem – nejsem*** v péči psychologa.

Prohlašuji, že jsem v minulosti **byl/a – nebyl/a*** léčen/a psychiatrem a **byl/a – nebyl/a*** v péči psychologa.

2. V současnosti **pocit'uji – nepocit'uji*** psychické obtíže.

3. V případě, že jste se v bodech 1 a 2 vyjádřil/a kladně, uveďte:

a) Datum vyšetření (časové období léčby)

.....

b) Důvody, které Vás vedly k vyhledání psychiatra nebo psychologa

.....

c) Způsob léčby – ambulantní – ústavní hospitalizace

.....

d) Diagnóza

.....

e) Název odborného zařízení, jméno a příjmení psychiatra nebo psychologa

.....

f) Vyjmenujte veškeré Vaše psychické obtíže a popište okolnosti výskytu (intenzita, četnost, doba trvání, léčba)

.....

V..... dne

.....

Podpis

*Nehodící se škrtněte

Příloha E: Prohlášení o zproštění povinnosti mlčenlivosti

Příloha č. 13 k vyhlášce č. 363/2011 Sb.

Vzor

PROHLÁŠENÍ O ZPROŠTĚNÍ POVINNOSTI MLČENLIVOSTI

podle § 52 odst. 2 daňového řádu

Údaje k fyzické osobě vyžaduje Národní bezpečnostní úřad v rámci provádění úkonů bezpečnostního řízení podle zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů.

Daňový subjekt

Jméno a příjmení:

Rodné příjmení:

Rodné číslo:

Datum narození:

Já, níže podepsaný(á), zprošťuji správce daně a jiné osoby zúčastněné na správě daní povinnosti mlčenlivosti ohledně údajů, které se mne týkají, a údajů, které byly využity při dokazování povinností při správě daní, v rozsahu nezbytném pro provedení úkonů bezpečnostního řízení podle zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů.

Souhlasím, aby správci daně nebo jiné osobě zúčastněné na správě daní bylo toto zproštění mlčenlivosti poskytnuto v kopii potvrzené Národním bezpečnostním úřadem.

V dne

.....
Podpis

Příloha F: Dotazník fyzické osoby

Příloha č. 6 k vyhlášce č. 363/2011 Sb.

Vzor

DOTAZNÍK FYZICKÉ OSOBY/DOTAZNÍK

(§ 95 zákona č. 412/2005 Sb.)

Fotografie
(35mm x 45mm)

1. Základní identifikační údaje

- 1.1 Jméno
- 1.2 Příjmení
- 1.3 Rodné příjmení
- 1.4 Dříve užívaná příjmení
- 1.5 Akademický titul
- 1.6 Datum narození
- 1.7 Rodné číslo
- 1.8 Místo narození
- 1.9 Okres narození
- 1.10 Stát narození (pokud není Česká republika)
- 1.11 Státní občanství současná
- 1.12 Státní občanství předchozí
- 1.13 Rodinný stav

2. Adresa místa trvalého pobytu

- 2.1 Ulice
- 2.2 Číslo popisné
- 2.3 Číslo orientační/evidenční
- 2.4 Obec
- 2.5 PSČ
- 2.6 Stát

3. Adresa jiného místa, kde se zdržujete nebo jste se zdržoval(a) nepřetržitě déle než 90 dní v posledních deseti letech

- 3.1 Ulice
- 3.2 Číslo popisné
- 3.3 Číslo orientační/evidenční
- 3.4 Obec
- 3.5 PSČ
- 3.6 Stát
- 3.7 Od do

4. Adresa pro účely doručování a další kontakty

- 4.1 Ulice
- 4.2 Číslo popisné
- 4.3 Číslo orientační/evidenční
- 4.4 Obec
- 4.5 PSČ

- 4.6 Stát
- 4.7 Telefon
- 4.8 E-mail
- 4.9 ID datové schránky

5. Údaje o dokladu totožnosti (pouze u cizích státních příslušníků)

5.1 Druh dokladu

(pas, občanský průkaz apod.)

- 5.2 Číslo
- 5.3 Stát vydání
- 5.4 Datum vydání
- 5.5 Platnost do

6. Zaměstnavatel

- 6.1 Zaměstnavatel
- 6.2 Identifikační číslo
- 6.3 Ulice
- 6.4 Číslo popisné
- 6.5 Číslo orientační
- 6.6 Obec
- 6.7 PSČ
- 6.8 Telefon
- 6.9 Stát
- 6.10 Popis zastávaného pracovního místa/funkce a vykonávané činnosti
- 6.11 Zaměstnán od

7. Předchozí zaměstnavatelé

- a) v posledních 10 letech v případě žádosti fyzické osoby pro stupeň utajení Důvěrné a žádosti o doklad, nebo za období od 15 let věku podle toho, které z nich je kratší
- b) v posledních 15 letech v případě žádosti fyzické osoby pro stupeň utajení Tajné, nebo za období od 15 let věku podle toho, které z nich je kratší
- c) v posledních 20 letech v případě žádosti fyzické osoby pro stupeň utajení Přísně tajné, nebo za období od 15 let věku podle toho, které z nich je kratší

- 7.1 Zaměstnavatel
- 7.2 Identifikační číslo
- 7.3 Zaměstnán(a) Od Do
- 7.4 Případné další upřesnění, nelze-li uvést přesný název zaměstnavatele a identifikační číslo

8. Příslušnost k nadacím, ke sdružením a obecně prospěšným společnostem v posledních 5 letech

- 8.1 Název
- 8.2 Identifikační číslo
- 8.3 Od Do
- 8.4 Funkce

9. Majetkové poměry

9.1 Osoby finančně na Vás závislé

9.1.1 Jméno

9.1.2 Příjmení

9.1.3 Rodné číslo/Datum narození, pokud nebylo rodné číslo přiděleno

9.1.4 Vztah k Vaší osobě

9.2 Společné jmění manželů

Ano

Ne

9.3 Úprava majetkových poměrů (v případě kladné odpovědi podrobně rozved'te)

Ano

Ne

9.4 Finance (bankovní účty, pojistky, účty vedené u spořitelních a úvěrových družstev, životní pojištění, penzijní pojištění, spoření a jiné peněžní produkty a dispoziční práva k účtu jiných osob s výjimkou položky 9.4.4)

9.4.1 Druh

9.4.2 Číslo

9.4.3 Veden u

9.4.4 Aktuální zůstatek

9.4.5 Měna

9.4.6 Případné další vyjádření

9.4.7 Výše pravidelného vkladu fyzické osoby

9.5 Investiční nástroje (podle § 3 zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů)

9.5.1 Druh

9.5.2 ISIN

9.5.3 Jiná identifikace investičního nástroje

9.5.4 Pořizovací cena

9.5.5 Měna

9.5.6 Způsob a datum nabytí

9.5.7 Případné další vyjádření

9.6 Roční příjmy po odečtení povinných zákonných odvodů za posledních 5 let, v případě podání žádosti podle § 94 odst. 4 a 5 zákona nebo podle § 99 odst. 4 a 5 zákona za období, které uplynulo od uvedení těchto údajů v předcházející žádosti

9.6.1 Rok

9.6.2 Částka

9.6.3 Měna

9.7 Jiný příjem než mzda nebo plat po odečtení povinných zákonných odvodů za posledních 5 let, v případě podání žádosti podle § 94 odst. 4 a 5 zákona nebo podle § 99 odst. 4 a 5 zákona za období, které uplynulo od uvedení těchto údajů v předcházející žádosti (výsluhový příspěvek, příjem z podnikání, příjem z pronájmu, příjem z prodeje nemovitého majetku, příjem za pobyt v zahraniční misi, sociální dávky, podpora v nezaměstnanosti, mateřský příspěvek, výživné, dary, dědictví apod.)

9.7.1 Rok

9.7.2 Druh

9.7.3 Výše

9.7.4 Měna

9.8 Movitý majetek

(podle druhů, jejichž hodnota v případě jednoho druhu převyšuje 100 000 Kč, např. sbírka, osobní automobil, starožitnosti, technika, elektronika)

9.8.1 Druh

9.8.2 Počet kusů

9.8.3 Celková hodnota

9.9 Nemovitý majetek

9.9.1 Vedeno u katastrálního úřadu (v případě nemovitosti mimo Českou republiku uveďte adresu)

9.9.2 Popis nemovitosti a způsob jejího využití

9.9.3 Způsob nabytí

9.9.4 Vlastní odhad ceny

9.9.5 Nabývací cena

9.9.6 Měna

9.10 Vztah k objektu bydlení

9.10.1

Vlastník/spoluvlastník člen bytového družstva plátce nájemného

ubytován bezplatně

ostatní

9.10.2 Průměrné měsíční náklady spojené s bydlením (nájemné, platby za služby spojené s provozem objektu bydlení)

9.11 Finanční pohledávky

9.11.1 Právní důvod

9.11.2 Výše

9.11.3 Měna

9.11.4 Dlužník

9.11.5 Případné další vyjádření

9.12 Finanční závazky

9.12.1 Právní důvod

9.12.2 Výše

9.12.3 Měna

9.12.4 Věřitel

9.12.5 Průměrné měsíční splátky

9.12.6 Případné další vyjádření

10. Trestní řízení

Uveďte všechna trestní stíhání, která proti Vám byla vedena, a to bez ohledu na výsledek řízení i případné zahlazení trestu a osvědčení se u podmíněných trestů, včetně zkrácených řízení.

10.1 Zákonné označení trestného činu

10.2 Datum zahájení trestního stíhání

10.3 Trestní stíhání vedl (označení orgánu činného v trestním řízení, spisové značky, čísla jednacích)

10.4 Datum a způsob ukončení

10.5 Podrobné vyjádření

11. Nařízené výkony rozhodnutí

(exekuce, srážky ze mzdy, vydání věci apod.)

11.1 Orgán, který výkon rozhodnutí nařídil

11.2 Druh

11.3 Rok nařízení výkonu rozhodnutí

11.4 Podrobné vyjádření

12. Nejvyšší ukončené vzdělání

- 12.1 Název školy
- 12.2 Obec
- 12.3 Stát
- 12.4 Rok ukončení
- 12.5 Stupeň vzdělání

13. Nepřetržité pobyty v zahraničí delší než 90 dnů

- 13.1 Stát
- 13.2 Místo pobytu
- 13.3 Podrobné vyjádření k pobytu (důvod, kdo vyslal, prostředky k hrazení nákladů pobytu apod.)
- 13.4 Od Do

14. Osobní kontakty s cizími státními příslušníky, nebo se státními občany České republiky žijícími v nečlenských státech Evropské unie nebo Organizace Severoatlantické smlouvy s výjimkou kontaktů vyplývajících z pracovních nebo služebních povinností po roce 1990, pokud se lze oprávněně domnívat, že jde o kontakty významné

- 14.1 Podrobné vyjádření

15. Příslušnost, kontakty a vazby na bývalé i současné bezpečnostní služby cizí moci nebo na její služby v oblasti zpravodajství a na složky uvedené v § 14 odst. 3 písm. a) zákona, s výjimkou kontaktů vyplývajících z pracovních nebo služebních povinností po roce 1990

(tj. složky bývalé Státní bezpečnosti s rozvědným nebo kontrarozvědným zaměřením, včetně Vojenské kontrarozvědky, zpravodajské správy Generálního štábu Československé lidové armády nebo odboru vnitřní ochrany Sboru nápravné výchovy.)

- 15.1 Podrobné vyjádření

16. Užívání omamné nebo psychotropní látky, uvedené v zákoně upravujícím oblast návykových látek a užívání alkoholu, hraní na výherních hracích přístrojích a účast na sázkových hrách nebo léčba závislosti na omamných nebo psychotropních látkách, alkoholu a léčba patologického hráčství

16.1 Omamné a psychotropní látky

- 16.1.1 Druh
- 16.1.2 Podrobné vyjádření (s ohledem na četnost užívání, v minulosti i v současnosti, včetně jednorázové zkušenosti, užití/užívané druhy a množství omamných a psychotropních látek apod.)

16.2 Alkohol

- 16.2.1 Podrobné vyjádření

16.3. Hraní na výherních hracích přístrojích a účast na sázkových hrách

- 16.3.1 Podrobné vyjádření (s ohledem na četnost, v minulosti i v současnosti, druh hry, vložené/vkládané částky apod.)

16.4 Léčba ze závislosti na alkoholu, omamných a psychotropních látkách, léčba patologického hráčství, a to v minulosti nebo v současnosti

16.4.1 Podrobné vyjádření

17. Předchozí bezpečnostní řízení

(bezpečnostní prověrka, ověřování bezpečnostní způsobilosti)

17.1 Důvěrné, způsobilost.	Tajné,	Přísně tajné,	Bezpečnostní
17.2 Výsledek řízení	Vydáno	Nevydáno	Zastaveno v roce
17.3 Orgán státu, který řízení prováděl			

18. Podrobný životopis

Napište volnou formou. Doporučujeme Vám následující členění: rodina, škola a příprava na zaměstnání, existenční osamostatnění, partnerský a rodinný život, zaměstnání, případná podnikatelská činnost, provozování živnosti, členství v orgánech právnických osob, způsob trávení volného času, tělesné a duševní zdraví. V případě žádosti podle § 94 odst. 4 a 5 nebo podle § 99 odst. 4 a 5 omezte obsah životopisu na období od podání předchozí žádosti.

19. Manžel(ka) nebo partner(ka) a osoby starší 18 let žijící v domácnosti s fyzickou osobou

(nevyplňuje se u žádosti o doklad)

- 19.1 Jméno,
- 19.2 Příjmení
- 19.3 Rodné příjmení
- 19.4 Dříve užívaná příjmení
- 19.5 Datum narození
- 19.6 Rodné číslo
- 19.7 Místo narození
- 19.8 Okres narození
- 19.9 Stát narození (pokud není Česká republika)
- 19.10 Státní občanství současná
- 19.11 Státní občanství předchozí
- 19.12 Vztah k vaší osobě
- 19.13 Zaměstnavatel
- 19.14 Identifikační číslo
- 19.15 Podrobný popis zastávaného pracovního místa/funkce
- 19.16 Zaměstnán od

Příloha G: Osvědčení, oznámení, doklad

Příloha č. 7 k vyhlášce č. 363/2011 Sb.

Vzor

Označení subjektu
(uvede se název subjektu, který osvědčení vydal)

O S V Ě D Ě N Í

fyzické osoby

Certificate of Security Clearance/Certificat d'habilitation personnelle

ČÍSLO:

Number/Numéro

Jméno a příjmení

Name and Surname

Nom et prénom

Rodné příjmení

Maiden Name

Nom de naissance

Datum narození

Date of Birth

Date de naissance

personnele

Rodné číslo

Personal No.

Numéro d'identification

Místo narození

Place of Birth

Lieu de naissance

Státní občanství

Nationality

Nationalité

Stupeň utajení

Classification Level

Niveau de classification

Datum vydání

Date of Issue

Date de délivrance

d'expiration

Platnost od

Valid from

Validité á partir de

Platnost do

Date of Expiry

Date

Podpis oprávněného zástupce

Signature of the Competent Representative

Signature du représentant autorisé

Otisk úředního razítka

Official Stamp/Cachet officiel

Vzor

Označení subjektu

(uvede se název a sídlo orgánu státu, právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby)

OZNÁMENÍ

o splnění podmínek pro přístup k utajované informaci stupně utajení Vyhrazené (§ 6 zákona č. 412/2005 Sb.)

NOTICE

of compliance with conditions for access to RESTRICTED classified information (§ 6 of the Act N. 412/2005 Coll.)

Jméno a příjmení
Name and surname

Rodné příjmení
Maiden name

Datum narození
Date of birth

Místo narození
Place of birth

Státní občanství
Citizenship

V(In)..... Dne (Date)

Splnění podmínek uvedených podle § 6 odst. 2 zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů, ověřil a oznámení vydal:

Compliance with conditions according to § 6 par. 2 of the Act N. 412/2005 Coll., on the protection of classified information and security eligibility, has been verified by and the Notice has been issued by:

Jméno a příjmení
Name and surname

Podpis
Signature

Otisk razítka
Stamp

Vzor

NÁRODNÍ BEZPEČNOSTNÍ ÚŘAD
Pošt. příhr. 49 150 06
Praha 56

D O K L A D
o bezpečnostní způsobilosti fyzické osoby

ČÍSLO:

Jméno a příjmení:

Rodné příjmení:

Datum narození:

Rodné číslo:

Místo a stát narození:

Státní občanství:

Datum vydání:

Platnost od:

Platnost do:

**Podpis oprávněného zástupce
Národního bezpečnostního úřadu**

**Otisk úředního razítka
Národního bezpečnostního úřadu**

Vzor

Označení subjektu

(uveďte se název a sídlo orgánu státu, právnické osoby nebo podnikající fyzické osoby)

POUČENÍ

Podle § 9 odst. 1¹ / § 11 odst. 2^{2*} zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

BRIEFING

According to § 9 par. 1 / § 11 par. 2 of the Act N. 412/2005 Coll., on the protection of classified information and security eligibility*

Níže uvedená osoba byla seznámena s jejími právy a povinnostmi v oblasti ochrany utajovaných informací. Byla seznámena s obsahem zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“) a s obsahem prováděcích právních předpisů. Byla seznámena s povinnostmi, které jsou stanoveny v § 65 a § 66 odst. 1 zákona, zejména s povinností:

The person named below has been briefed on his/her rights and duties in the area of protection of classified information. He/she has been acquainted with the content of the Act N. 412/2005 Coll., on the protection of classified information and security eligibility (hereinafter “the Act“), and with the content of implementing legal regulations. He/she has been acquainted with duties laid down in § 65 and § 66 par. 1 of the Act, in particular with the following:

- a) dodržovat stanovené povinnosti při ochraně utajovaných informací,
a) to comply with imposed obligations in protecting classified information;

- b) zachovávat mlčenlivost o utajované informaci, k níž má nebo měla přístup, pokud není této povinnosti oprávněným orgánem zproštěna,
b) to hold classified information in confidence, to which he/she has or had access, unless he/she has been released from this duty by the responsible authority;

¹ § 9 (1) Před prvním přístupem k utajované informaci stupně utajení Vyhrazené ten, kdo je vůči fyzické osobě v rámci služebního poměru nebo pracovněprávního, členského či obdobného vztahu osobou odpovědnou, zajistí její poučení. Jde-li o fyzickou osobu, vůči níž není odpovědná osoba podle věty první, zajistí poučení odpovědná osoba toho, kdo přístup k utajované informaci umožní. Poučení podepisuje fyzická osoba a ten, kdo poučení provedl; jeden výtisk poučení jí předá a jeden výtisk uloží v souladu s § 68 odst. 1 zákona č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů.

² § 11 (2) Před prvním přístupem k utajované informaci stupně utajení Přísně tajné, Tajné nebo Důvěrné ten, kdo je vůči fyzické osobě v rámci služebního poměru nebo pracovněprávního, členského či obdobného vztahu osobou odpovědnou, zajistí její poučení. Jde-li o fyzickou osobu ve vztahu, vůči níž není odpovědná osoba podle věty první, zajistí poučení odpovědná osoba toho, kdo fyzické osobě přístup k utajované informaci umožní. Poučení podepisuje fyzická osoba a ten, kdo poučení provedl; jeden výtisk poučení jí předá, jeden výtisk uloží a jeden zašle NBÚ. Povinnost zaslání jednoho výtisku poučení se nevztahuje na zpravodajské služby ČR v případech podle § 140 odst. 1 písm. a) a na Ministerstvo vnitra v případech podle § 141 odst. 1.

- c) neumožnit přístup k utajované informaci neoprávněné osobě.
c) *to prevent access by unauthorized persons to classified information.*

Dále byla seznámena se všemi následky porušení povinností stanovených zákonem, zejména s nebezpečím trestního stíhání nebo uložení sankce za spáchání správního deliktu.

Further he/she has been briefed on all consequences arising from the breach of duties imposed by the Act, in particular on the danger of a criminal prosecution or imposing sanction for committing an administrative infraction.

Níže uvedená osoba **byla – nebyla*** seznámena s předpisy NATO
byla – nebyla* seznámena s předpisy EU
byla – nebyla* seznámena s předpisy WEU

The person named below:

has been – has not been* briefed on the regulations of the NATO

has been – has not been* briefed on the regulations of the EU

has been – has not been* briefed on the regulations of the WEU

V(In)..... dne (Date).....

Poučení provedl

The briefing made by

Jméno a příjmení

Name and surname

Podpis

Signature

Otisk razítka

Stamp

of Security

Poučená osoba

The briefed person

Jméno a příjmení

Name and surname

Datum narození

Date of birth

Číslo osvědčení fyzické osoby/*

Number of Certificate

*Clearance/**

Datum

vydání

oznámení

Issuance date of notice

Podpis

Signature

*Nehodící se škrtněte

Vzor

Označení subjektu

(uvede se název a sídlo subjektu, u kterého je řízení vedeno)

POUČENÍ

Podle § 58 odst. 5³ zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

Níže uvedená osoba byla seznámena s jejími právy a povinnostmi v oblasti ochrany utajovaných informací. Byla seznámena s obsahem zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon“) a s obsahem prováděcích právních předpisů. Byla seznámena s povinnostmi, které jsou stanoveny v § 65 a § 66 odst. 1 zákona, zejména s povinnostmi

- a) dodržovat stanovené povinnosti při ochraně utajovaných informací,
- b) zachovávat mlčenlivost o utajované informaci, k níž má nebo měla přístup, pokud není této povinnosti oprávněným orgánem zproštěna,
- c) neumožnit přístup k utajované informaci neoprávněné osobě.

Dále byla seznámena se všemi následky porušení povinností stanovených zákonem, zejména s následkem trestního stíhání nebo uložení sankce za spáchání správního deliktu. Byla rovněž poučena o tom, že údaje o ní jsou Národním bezpečnostním úřadem evidovány a mohou být využity způsobem stanoveným zákonem.

Poučení je provedeno pro potřeby.....

(uvede se název řízení)

vedeného pod V tomto řízení bude mít poučená osoba

(uvede se spisové označení věci)

přístup k utajovaným informacím do stupně utajenívčetně,
a to z oblastí

V dne

Poučení provedl

Poučená osoba

Jméno a příjmení:

Jméno a příjmení:

Podpis:

Datum narození:

Otisk razítka

Podpis:

³ § 58 (5) Poučení podle § 2 písm. i) u osob se zvláštním přístupem provede ten, o němž to stanoví zvláštní právní předpis (Trestní řád, Občanský soudní řád, Soudní řád správní). Poučení se provede přiměřeně způsobem uvedeným v § 9 odst. 1; poučení musí dále obsahovat spisové označení věci, která je předmětem řízení, a poučení o tom, že údaje o osobách, které mají přístup k UI podle odstavce 4, jsou NBU evidovány a mohou být využity způsobem stanoveným Zákonem o OUI

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Bc. Dagmar Moravcová

Obor: Andragogika

Forma studia: kombinované

Název práce: Vývoj veřejné správy v českých zemích ve dvacátém století a
Národní bezpečnostní úřad

Rok: 2012

Počet stran bez příloh: 72

Celkový počet stran příloh: 19

Počet titulů české literatury a pramenů: 16

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 2

Počet internetových zdrojů: 4

Vedoucí práce: JUDr. PhDr. René Petráš, Ph.D.